

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

V. évfolyam 8. szám, 2010. augusztus

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Dovák B. József: Az I. Stáció részlete (tűzzománc, fa)

Tartalom:

- 3. o.: Szemem parazsa rácsodálkozik;** (Ketykó István verse)
4.-5. o.: Magyarul; (Pongrácz Ágnes verse)
6.-7. o.: Egy szem serét; (Ács Sándor írása)
8. o.: Bozsoky Erika haikui;
10. o.: Senkiország szolgái; (Csáky Károly verse)
12. o.: Nézem a semmit; (Kontra Marika Szvita verse)
14. o.: Társad a lom; (Székács László verse)
16.-20. o.: Terény történetéből; (Végh József képes helytörténeti írása)
22.-24. o.: Szembenézés; (Kovács T. István írása)
26.-34. o.: Az ipolyszakállosi Csemadok néprajzi kiállítása; Falumúzeum és emlékszoba; (Csáky Károly képes néprajzi írásai)
36.-37. o.: Elszállt örökség; (Kő-Szabó Imre írása)
38.-40. o.: Barackfák; (Ács Bódog írása)
42. o.: Újkori haláltánc; (Csáky Károly verse)
44.-46. o.: Roland Lockyer újabb víziói: I. II. III. IV. rész; (Szájbely Zsolt írásai)
48. o.: A délibáb nem látszik; (Hörömpő Gergely verse)
50. o.: Nyár utolján; (Csapó Lajos verse)
52.-57. o.: Életváltozatok, változás nélkül; (Cegléd József Kázmér recenziója Varga Tíbor Tragédia-variációk című kötetéről)
58. o.: muharországban; (Karaffa Gyula verse)
60.-61. o.: Házi múzeum – vidéken; (Pribojszky Mátyás írása)
62.-63. o.: Lapunk képeiről;
64. o.: Felhívás;
65. o.: Impresszum;

E havi lapszámunkat **Dovák B. József**, Diósjenőn élő és alkotó művész-tanár tűzzománc Stáció képeivel díszítettük. A Stációkat a helyi katolikus templomban felszentelték, Girasek Károly által a róluk készített fotókkal egy könyvben megjelentek. A kötetet Végh József szerkesztette. Köszönet a képek közlési jogáért az alkotónak. A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Szemem parazsa rácsodálkozik

Én nem tudom, miért kormozódnak napjaim üvegcserepei...

átragyogtok rajtam titokban,

mint napfogyatkozásakor az izzó korongok;

ti jöttök velem szemben minden utcasarkon -

átvérezték rajtam holtomiglan,

azt hiszem.

Tudom, nem jössz hozzám panaszkodni a másakra,

mint régebben hittem,

mert nem panaszkodhat az, akinek

társa simogatása nyomán csillagok nyílnak

bőrén és virul a szerelem szemében - - -

Arcom gyűrődéseivel együtt

tűzbe kellene vetnem

minden eddig írott versem,

mi rád emlékeztet -

mégis, fényben röpködő napjaitokra

szemem parazsa rácsodálkozik

átvérezték rajtam holtomiglan,

azt hiszem...

Vácrátót , 1982. augusztus 5.

PONGRÁCZ ÁGNES

Magyarul

Magyar
 agyar túr
 úri
 rideg föld
 -eken

Ne félj, Hazám,
 élj,
remélj, Neked én
 énekelek világ
 -talan

“Valék siralom tudatlan”
Hazám, Te látsz ma engem,
amíg kenyerem javát ettem,
az szeletelt lett,
a megszegés előtt már nincs kereszt az Isten-testen,
de van a hátamon.

“Válást világottól, zsidó fiadtól, édes urunktól.”
Külön élünk, mint a ketrecbe zárt állat,
hogy egyik a másikat ne bántsa,
mégis a Földünkre és egymásra támadunk.

“Te véred hullottja, Én irhám öleltje.”
Hazám, Te látsz ma engem,
templomba, cirkuszba együtt nem megyünk,
ki-ki nyomorban, ki-ki léhaságban,
dolgozunk, eszünk, megvetjük fekhelyünk,
néha elalszunk.

“Világ világa virágnak virága”
Hazám, szeretlek,
kérd vérem, én csontjaim adom,
annyi helyre mehetnénk megszületni,
de meghalni már csak itt tudunk.

Magyar
agyar túr
úri
rideg föld
-eken

a párhuzamos Világegyetem
sötét áramlásán át megyek
magamban beszélve
ó-új-magyarul
Agyar Úr
amíg nyelvünk él
maradunk
csillag-közi létben
Kárpát-medencében
Anyánk mellett
angyalul

(Idézetek az Ómagyar Mária-siralomból Szatmári Magdolna olvasatában)

ÁCS SÁNDOR

EGY SZEM SERÉT

A falu úgy húzódik meg a szurdokban, mint a csirke a kotló alatt, kinek csak a feje látszik ki a tollak közül. Alig esik ki pár ház a hegy öleléséből, csak amott a falu végén, ahol a völgy kitárul kissé a patak felé. Ezek új házak, téglából valók, s tetejükön is cseréppel fedettek, nem mint a boronaházaké, melyeknek hornyolt zsindeleteteje sötét, szürkésfekete.

A falu kicsi, de mellette a temető nagy, fenyegetően ágaskodik föléje, s a fejfák keresztkarjaikkal fordulnak a falu felé, mintha szívökre akarnák ölelni a még élőket.

A temető mellett egy sötétvörösre festett feszület áll, rajta az Üdvözítő megfeszített teste, melyet valamelyik ügyes kezű székely faraghatott, s éppen szádok fából, még a kisbalta csapásainak nyomai is jól kivehetőek.

Az arra járók kalapot emelnek előtte, mert hát szeretik is, meg félik is, ami abból is látszik, hogy egy helyre kis fedelet építettek föléje. Így hát most nem süti a nap, nem áztatja az eső, s nem fed be a hó sem, ha fúj a Nemere, legfeljebb a hideg dermeszti még jobban holt - merev tagjait.

A Jézuska mégiscsak Isten fia, amit nem von kétségbe senki a faluban élők közül, a holtak meg minek vonnák, amikor mellettük van szüntelenül. Ez a keresztfa itt a temető mellett csak amolyan emlékeztető a múlandóságra.

Éppen most harangozták el az úrangyalát. A harangozó a falu kovácsa, s csak úgy Isten iránti tiszteletből látja el hivatalát, no, meg azért, mert a harangláb csak pár lépésre van műhelyétől.

A kisharang hangja alig volt hallható, megszúrta szavát a köd, akárcsak a tejet a szűrő, annak is fennakad habja a szítán. Ahogy az utolsót is elkondította, azonnal el is hallgatott, nem zengett lassan, elhalkulóan, mint más hajnalokon. Elnyelte hangját a hó, amely vastagon takarja a falut, az erdőket, s még esik is, de csak amúgy, kristályos szemekben, amitől zörögnek a cserbokok száraz levelei. Ilyenkor tompák a hangok, s csend nyújtózik el a falu és a fenyőfák felett, mint a holnapok békességének ígérete.

A kristályos hó homokként serceg bakancsaim alatt, s össze is fut lépteim nyomában, csak egy – egy kis mélyedés látszik a havon.

Lassan megyek a „kétágú” fenyő felé, ami ritkaság ebben a havasi világban, mert szinte az égig ér, talán bizony éppen annak a tartóoszlopa. Valami bántódás érhetne „gyermekkorában” s mivel nagyon élni akart, egy helyett két törzset nevelt.

Mellette léssen helyem a hajtás alatt, régóta ismerem. Kerülgetem a bokrokat, pedig errefelé szekérút is vezet, csak éppen nem látszik nyoma sehol.

Egyformán fehér, és elsimult az egész havas, még az útbevágás sem látható.

Egyenesen haladok, csak úgy emlékezetből. Meg - megcsúszom, ilyenkor billen vállamon a puska. Egy csapat varjú száll felettem némán, talán mert ők is feleslegesnek tartják a hangoskodást ebben a szomorú, fagyott koradélutánban.

Megállok a kétágú fenyő alatt, nem éppen jó a kilátásom, de nem mozdulhatok egyetlen lépéssel sem tovább.

Megtöltöm a puskát, patronokat csúsztatok a csövekbe, s acélos pattanással csukódik a fegyver. Elöttem ritkás erdő, s néhány borókabokor hó-szoknyába öltözötte. Ha erre jön valami, talán meglövöm, mert amott beljebb ritkásabb az erdő, s a puska jól összehord.

Amíg letaposom lábam alatt a havat, már hallom is a puskacsővel fújt kúrhangot, megindult a hajtás. S éppen most cserregi el magát felettem egy szarka, szidom is az édesanyját, amiért ilyen becstelen árulkodót dédelgetett a világra.

Nagyritkán, halkán zörren egy-egy bokor, s egyre közelebb. Nyújtogatom a nyakam, de nem látok semmit. Talán egy siető rókának van keresnivalója errefelé, mert ökelme rendszerint már az első neszre oson, vagy éppen utolsónak indul.

Aztán elcsendesedik minden zaj, s amikor már le is tettem minden reményről, hogy errefelé is jöhet valami vad, olyan komótosan, mintha éppen aratási kánikula lenne, békésen kibaktat a bokrok sűrűjéből egy havasi nyúl.

Jobban örülök neki, mint egy rókának, mert itt a havason kevés a nyúl, de ami van, az akkora, akárcsak egy húsvéti bárány, s csak ritkán jön likra.

Kiürítem a puskát, keresztbe vetem hátamon, nyakamba kanyarítom a nyulat, lábait páronként összefogva mellemen. Mint egy meleg szőrmegallér simul nyakamra, vállaimra.

Töröm a havat, megyek lefelé már elsimult nyomaim mellett, le a temetőhöz, ahol gyülekezünk. Nehéz ez a nyúl, valóban akkora, mint egy húsvéti bárány. Amikor a temetőhöz érek, látom, csak két róka fekszik terítéken. Melléjük teszem a nyulat, amely majdnem nagyobb, s gömbölyűbb, mint a rókák.

Letörölöm az izzadságot nyakamról, homlokomról, s iszom egy kortyot a felkínált méregerős áfonyapálinkából. Rágyújtok egy cigarettára, s hallgatom a csendesen elhullajtott szavakat. Visszaemlékeznek a régi idők vadászataira, az elejtett havasi nyulakra, szarvasokra, vaddisznókra, s még medvékre is, amelyeket annak idején előltöltős puskával és fekete, füstös lóporral lőttek, s mégis gazdag volt a teríték.

De hát fogatkozunk, fogatkozunk – mondogatják lemondóan.

Nem csak mi, régi emberek, de fogynak a havasi nyulak is, pedig életre valók, nem olyan satnyák, mint a völgybéliek, s főleg nem olyan kistestűek, mint az alföldi nyulak, amelyeneket még katonakorunkban egy gyakorlaton láttunk. Azok, a havasi óriások mellett csak pocoknak számítanak.

Egyik vadásztársam felajánlotta a nyúlért cserébe szép kan rókáját, de én csak mosolyogtam, s tagadóan megráztam fejem. Ez a nyúl sokkal kedvesebb nekem, hiszen alig hármat - négyet, ha lőttem az idén.

Megindulunk a falu felé. Az út összeszűkül, meredek suvadások szegélyezik megcsúszott vadrózsa és kökénybokrokkal, s amint lejjebb haladunk, egyre sűrűbbé válik a köd, s a fészület is magára ölti hamuszürke köpenyét. Lent, a faluban megcsendül a kovács üllője, a kiskalapács csilingelve veri a taktust, cifrázásaival utasítja az inast, hová üssön a nagykalapáccsal, s az döngve formálja a kívánt alakra a szikrákat szóró nyersvasat.

Kilimp, kilimp, játszik a kiskalapács a mester kezében, amitől elhallgat a nagykalapács döngő ráverése, s most már csak a kiskalapács apró ütései simítják, formázzák a vas egyenetlenségeit.

Bent, a faluban megvastagszik a köd, szinte inni lehetne belőle, akárcsak a forrásból csordogáló vizet, s a tüzek kékes füstje leborul a földre, hogy meggyászolja ezt a sűrke napot. S hogy talán halotti leplet borítson erre a havasi nyúlra, amelyből egyre kevesebb marad!

A kovács éppen a patára illeszti a tüzes patkót, égett szaru szaga terjed szét a templomtéren, és az inas – csontos, nyúlánk gyerek - szalad a haranglábhoz, hogy megszólaltassa a vecsernyére hívó harang szavát.

Elbúcsúzunk. Egymásba símulnak az erdőlő fejszenyélen kergessé vált tenyerek, meleg szorításuk emlékeztet, közülük származom.

Aztán nekivágok a hókével megtisztított útnak, de visszapillantok erre a kedves falura, amely olyan kicsi, hogy akár a markomban is elférne.

A ködből még kissejlenek a házak, de a temetőre már ráterítette hamuszürke köpenyét az est futárja, a szürkület. Pedig tudom, hol van, s éppen jó irányba is nézek. Oda, ahol nyaranta többször is megfordultam, hogy érezzem a sírok között zöldellő fodormenta, kakukkfű illatát.

Igaz, kerítése nincsen a temetőnek, csak évente gyérített akácbokrok szegélyezik, melyek kergét télen szívesen megrágnák a nyulak.

Talán ez a havasi nyúl is azért lapult meg éppen itt, a falu felett.

Merőn nézek a ködbe, nagyon szeretném látni még egyszer ezt a kis falut és felette azt a nagy temetőt, ahol a fejfák keresztkarjaikkal úgy fordulnak a falu felé, mintha szívükre akarnák ölelni a még élőket

1987-88.

In memoriam Ács Sándor, praetor peregrinus siculorum.

BOZSOKY ERIKA

Vénséges tükör

belehelte az idő

arcvonásaink.

Hársillat, napfény.

Ki hiszi, hogy egy hétig

szüntelen esett?

Arca keskenyül,

sápad, fogy, egyre csak fogy,

beteg tán a hold.

Patakban fénylő

lila kavics polcomon

csak koszosszürke.

Akáclevelek

sodródnak a tó vizén

evező nélkül.

Aranyfonálon

csüng az esthajnalcsillag,

himbálja a szél.

Boldogok
a szomorúak,
mert
vigasztalást
nyernek.

Boldogok
a lélekben
szegények,
mert éltek
a mennyek
országában.

II. STÁCIÓ

CSÁKY KÁROLY

Senkiország szolgái

A törvény
lám,
meg-
szüle-
tett ismét,
s hirdetik most
hitetlenül
meg nem teste-
sült igéiket
a hitszegőkből lett
hitvallók.

Szent István trónját
is körülállnák
a Palást-
festő
Vazulok,
nagy királyunk
korcs katonái,
piruló ördögöcskék szolgái,
jött-ment Pistikék.

Ám
a nyáj
még nem eladó,
hiába bégetnek hamis dalokat
a vezér-
kosok.

3

Boldogok
az igazságokért
mert majd
délnek
vél.

Boldogok
a szeldek,
mert élék
lesz
a föld.

III STAGIO

KONTRA MARIKA SZVÍTA

Nézem a semmit

Nézem a semmit víz tükörében,
Múlt szava szólít, hív kedvesen.
Percek és órák évekké lettek,
S átsuhan mind az életemen.

Állok csak némán, bénán a csendben,
Döbrent szívemre a bánat ül.
Szép ifjúságom hová lett innen?
Fáj az üresség itt legbelül!

Mért, hogy a sorsom útja kanyargós,
És tövisekkel szórva teli?
Mért, hogy a lelkem tája zimankós,
És nyugodalmát mégse leli?

Nap sugarában fürdene egyre,
Víg dala szállna az égre fel!
Vágyik a békés, szép szeretetre,
Ahol a Kék Madár énekel.

Szigethalom, 2010. 08. 18.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Társad a lom

Az elfüggönyözött években
de sokszor nem tudtam,
merről fúj a szél.
Mindenhonnan. A hideg rázott.
Körbelestem és begomboltam,
vissza a már görcsölőt.
Választhattam, melyik legyen vizes.
Homlokom, vagy nadrágszáram.

Csomó a csomón. Örök sláger.
A fényes szelek sem hagynak.
Majd szélcsendben kibuggyanak.

Ma is figyelek. Középen megyek,
így elférnek a két oldalamon.
Tőlem elhajolhatnak jobbra, balra.
A megosztó vagyok. A választó.
Csak kétoldali barátaim vannak.
Töltetlenek. Ilyen tüdőgyulladással
élni. Esély sincs. Az egyenlő.
Az egyik oldal mindig gyulladtabb.
Csak meg ne fázzak.

Maradok. Osztok. Választok.
Adomkapom a bankot. Kapitaly.
A mintha. Lejátszás.
Mindig vesztek.
Még megítélnék. Felfüggesztve.
Kiszállni nem lehet.
... El? ... Hittel?

A közép csak fültövön gyullad.
Felszúrnak. Talán. Szétfolyok.

5

V. STAGIO

VÉGH JÓZSEF

Terény történetéből

Terény címere

A középkorban Vásáros-Terjén néven szerepel az oklevelekben és városi kiváltságokkal bírt. 1506-ban Terjéni Radnóthy György birtokában találjuk. 1598-ban Balassa Zsigmond volt a földesura. 1633–1634-ben a váci nahijében a török hódoltságához tartozott. 1660-ban a divényi uradalom birtoka volt. 1686-ban gróf Zichy István nyerte a helységet adományul. 1715-ben öt magyar, 11 tót, 1720-ban 12 magyar és 16 tót háztartást írtak itt össze. A XVIII. század első felétől a gróf Zichy, Baloghy, a gróf Balassa családok, később még a herceg Esterházy család volt a helységben birtokos.

1799: “Terjén. Magyar és tót falu Nógrád Vármegyében, földes Ura Gr. Balassa Uraság, lakosai katolikusok, fekszik Bujákhöz 2 órányira, határja néhol sovány.”

1851: “Tereny, tót-magyar falu Nógrád vmegyében, 201 kath., 440 evang lakossal. Van kath. anya temploma, melly mellett hajdan klastrom állott. Határa hegyekből áll. Földes ura gr. Zichy senior, b. Balassa, Balogh s mások.”

1911-ben a gróf Zichy család, továbbá gróf Károlyi Erzsébet férj. gróf Pappenheim Sigfriedné a helység legnagyobb birtokosai s az utóbbié volt az egykori Lázár-féle kúria is. 1873-ban a kolera tizedelte meg lakosait. A községben gróf Pappenheim Sigfriednének mezőgazdasági szeszgyára és gőzmalma van. A község dűlőnevei közül említést érdemelnek: Akasztóhegy, Peresdülő és Barátszurdok. Az Akasztóhegyen állott hajdan, mikor még a község pallosjoggal bírt, az akasztófa. A Peres-dülő miatt 1848 előtt a Herencsényiek és a Terényiek között per folyt. A Barátszurdok helyén hajdan kolostor állt. Ide tartozik: Pusztakiskér, továbbá részben Magyarnándorhoz, részben Terényhez: Csikorpuszta, mely a XV. században Sokor néven önálló helység volt.

A római katolikus templom

A Szent András római katolikus templom már a középkorban fennállott, de az idők folyamán többször átalakították. Román stílusban építették, s említése már az 1332-37. évi pápai tizedjegyzékben is szerepelt, igaz ugyan, hogy nem a mai névalakban. Később gótikus stílusban átépítették. A ma is látható épület egyhajós, megközelítően keletelt. Homlokzati tornya előreugrik, falait lizénák, párkányok díszítik, melyek egyúttal újabbkori eredetét is jelzik.

A templom belseje

A templomfalak egyszerűek, tagolatlanok. Déli oldalán kőkeretes román ablak és napóra, a szentély keleti falán gótikus rózsablak található. Az egyenes záródású szentély keskenyebb a hajótól, tetejének gerincvonala is alacsonyabb. Észak felől párkányos falkialakítású sekrestye kapcsolódik hozzá. A hajó eredetileg kétboltszakaszos volt. Helyét a barokk pillérek mutatják, melyekre ma a részben deszkázott síkmennyezet ferde helyzetű tartógerendái támaszkodnak. A fagerendáknak térformáló szerepük is van. Kihajló mellvédű barokk karzatát két erőteljes pillér tartja. A szentély félköríves oldalívvel kapcsolódik a hajóhoz, pillérei középkoriak, festés nyomaival. Középkori falkép maradványai kerültek elő a szentély zárófalán is. Megmaradtak a gótikus boltozat gyámkövei is, ma csehboltozat fedí. Harangjai közül az egyik az »1497 refusa 1696. O rex gloriae veni cum pace«, a másik pedig »Vocem Tuam Audivi Domine et Tinni 1758« feliratot viseli.

A terényi római katolikus templom

Az orsós magnó múzeum

A múzeumban az egész világon egyedülálló magángyűjtemény tekinthető meg. A gyűjteményben szerepel a magyar gyártmányú magnetofonok teljes választéka, ezen kívül a világ minden tájáról, közel 40 gyártó cégnél készült magnetofon. A magángyűjtemény a hangrögzítés történetét dolgozza fel az acélhuzalos magnótól a stúdiómagnóig. Valamennyi kiállított darab üzemképes, a magnetofonokon a megjelenésük idejében ismert és divatos zenei anyag szólal meg.

Az orsós magnó múzeum

A Szent-Györgyi emlékpark

Kiskér pusztán közel két hektáros területet nyilvánított védetté a helyi önkormányzat. Ezen a területen állt az az épület, ahol Szent-Györgyi Albert gyermekéveinek egy részét töltötte. Az egykori épület mellett egy gesztenye facsoport állt, ezek a gesztenyefák ma is díszlenek. Körülöttük emlékparkot tervez kialakítani Terény község lakossága, ahol évente megemlékeznek a világhírű Nobel-díjas tudósról.

Szent-Györgyi Albert szobra

Terényi hírességek

Szent-Györgyi Albert

Budapesten született 1893. szeptember 16-án. Tanulmányait a Lónyai utcai református gimnáziumban végezte, majd a budapesti tudományegyetemen folytatta, ahol 1917-ben orvosi oklevelet szerzett. Az első világháborúban medikusként vett részt, de megsebesült, és hamarosan leszerelték. Ezután külföldön: Pozsonyban, Prágában, Berlinben, Leidenben, Groningenben folytatott tanulmányokat, a biológia, az élettan, a gyógyszeratan, a bakteriológia, majd a fizikai-kémia terén. Ezt követően Cambridge-ben, F.G. Hopkins biokémiai tanszékén megszerezte második doktorátusát, ezúttal kémiából, majd E.C. Kendall támogatásával egy évig az Egyesült Államokban dolgozott. Klebelsberg kultuszminister hívására hazajött, és 1931-től 1945-ig a szegedi tudományegyetem orvosi vegyészeti intézetének professzora, 1945 és 1947 között a budapesti tudományegyetem orvos karának biokémia professzora volt. 1947 végén elhagyta az országot, és a Boston melletti Woods-Hole-ban telepedett le, ahol 1947 és 1962 között az Egyesült Államok Izomkutató Tudományos Intézete tengerbiológiai laboratóriumának igazgatója, 1962 és 1971 között a Dartmouth-i Egyetem professzora volt. Kapcsolatait Magyarországgal mindig fenntartotta, az 1960-as évektől rendszeresen hazalátogatott. 1986. október 22-én halt meg Woods Hall-ban.

Az 1920-as évek végén Szent-Györgyi ismeretlen anyagot talált a mellékvesében. Megállapította összetételét ($C_6H_8O_6$), és hexuronsavnak nevezte el (1928). Hazatérve, Szegeden olyan növényi forrást keresett, melyből nagyobb mennyiségben lehet kivonni hexuronsavat. Erre a célra a szegedi paradicsompaprika kiválóan megfelelt: 10 liter présnedvből 6,5 gramm hexuronsavat állítottak elő. 1932-ben Szent-Györgyi — és tőle függetlenül *J. Tillmans* — a hexuronsavat azonosította a C-vitaminnal. Javaslatára a hexuronsavat a skorbut elleni hatásra utalva aszkorbinsavnak nevezték el. Szegeden a paprikából kiinduló C-vitamin gyártás módszerét is kidolgozták.

Az 1937-es élettani-orvosi Nobel-díjat Szent-Györgyi Albert nyerte el “a biológiai égésfolyamatok, különösképpen a C-vitamin és a fumársavkatalízis szerepének terén tett felfedezéseiért”.

Már Szegeden kezdett foglalkozni az izom működésével, és sikeresen vizsgálta az izom fehérjéinek szerepét az izom-összehúzódásban (1940-42). A szubmolekuláris vizsgálatok után érdeklődése később a rosszindulatú daganatok felé fordult. Két évtizeden át foglalkozott a sejtszintű szabályozás jelenségeivel.

A Magyar Tudományos Akadémia levelező (1935), rendes (1938), majd 1945. május 30-án tiszteleti tagjának választotta. 1987-ben a Szegedi Orvostudományi Egyetem felvette nevét.

Gerley Sarolta fuvolatanár, szolfézstanár Asszonynev Hegedüs Mihályné Születési hely Terény, Nógrád vm. Születés ideje 1946. V. 27.

Harnóczy Örs fotóművész Születési hely Terény, Nógrád vm. Születés ideje 1947. V. 13.

A nyomdaipari technikum tipográfiai szakát végezte el, tipográfusként dolgozott. Jelenleg a pécsi TÉR Nyomdai és Grafikai Stúdió társtulajdonosa. 1972 óta fotografál rendszeresen. 1977: a Mecseki Fotóklub tagja; 1981: vezetőségi tagja, ill. ügyvezető elnöke; 1978: a Focus csoport egyik szervezője, a *Kortárs magyar fotográfia* pécsi rendezvénysorozat szervezője. 1991: a Magyar Fotóművészek Szövetségének tagja; 1998: vezetőségi tag. Sokáig diaporámákkal kísérletezett, most a polaroid eljárás foglalkoztatja. 9×12 cm-es negatívokat készít az emberi test szigorúan szerkesztett, tovább már aligha redukálható részleteiről. Ugyanakkor kortársait, elsősorban a pécsi művészeket, közéleti személyiségeket fényképezi.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Szembenézés

Váradi János negyven évi munka után vonult nyugdíjba. A kollégák meleg szavakkal búcsúztatták a tiszteletére rendezett kis fogadáson. Volt aki őszintén dicsérte a munkásságát, mások meg csak formálisan. Megérezte ezt a különbséget Váradi is, de nem törődött velük. Elvégre nem kereshette mindenki szimpátiáját, neki mindig úgy kellett döntenie, ahogy a helyzet diktálta.

Mindenkinek köszönetet mondott az elmúlt idők munkájáért.

-A siker és a kudarc közös volt, barátaim. Együtt hoztuk össze -mondta és mosolygott hozzá. A különféle ajándékok között kapott egy szép kristályvázát is. Szépen mutat azóta a lakásban, a fal melletti könyvespolcon. Ennek majd az asszony örül a legjobban-jutott eszébe, amikor a kezébe adták.

Az első hetet töltötte még otthon. Későn kelt. Felesége, a lakótelepi óvoda vezetője, minden nap munkába járt. A mosdás, borotválkozás és a reggeli után még egy óracskat meditált magában, a kényelmes bőrfotelbe telepedve. A gondolatai vissza-visszatértek a hivatalába. Egyebek közt az a kérdés is foglalkoztatta, hogy vajon mi mindent mondhatnak róla most már egymás közt, minden óvatosság nélkül a volt munkatársak. Am fölöslegesen aggódott, mert Dancsó, a legtekintélyesebb kolléga, az intrikus hajlamúakat is leintette, mondván;-Nem rugdossuk a döglött oroszlánt, mert ahhoz nem kell bátorság! Erről persze ő semmit sem tudott, mert nem hívogatták telefonon és fel sem keresték az otthonában. Hogy is kereshették volna ilyen rövid idő óta? Lehet, hogy később sem keresik majd? Igaz, többen javasolták, hogy időnként látogasson be hozzájuk. Segítsen az utódjának. De hát, ezt nem kell komolyan venni. Az utódok meg különben sem szeretik, ha az elődök odajárnak a nyakukra. Azt hiszik, hogy azt az ötletet, amit ők kitalálnak, előttük még nem találta ki más. Nem kell a tanács, mennek a maguk feje után. Különösen most, ezek a heveskedő fiatalok. Hamvasképű vezérigazgatók, elemzők, sőt államtitkárok nyilatkoznak olykor a tv-ben. Ez mindig felbosszantja. Tévedésnek tartja, hogy a még friss egyetemi diplomával, vagy akár másod-diplomával, akármilyen jó osztályzattal, meg több nyelvtudással mindjárt vezetői karriert lehet csinálni. Ahhoz előbb még lépcsőfokról lépcsőfokra járva kellene megismerni a valóságot. Sikerek és kudarcok viharában edződni. Megvárni, míg a tárgyi tudás bölcsességgel is párosul. Ezt a véleményét a baráti körében is elég sokszor hangoztatja. Nem mindig talál egyetértésre. A vele vitatkozók azzal érvelnek, hogy a világban olyan új korszak kezdődött, amihez az előző emberei nem tudnak alkalmazkodni.

Erre ő mindig azt válaszolja:-Meg kell csak nézni a sikeres, nagy országokat. Minden fontos vezetői poszton negyvenen-ötvenen-túli dörzsölt, vén rókák ülnek, akik nem járnak úgy, mint a rendőrvice szereplője, aki az út közepén szüntelenül jobbra-balra nézegetve ingatta a fejét. A járókelők meg nem tudván mire vélni, megkérdezték tőle, hogy miért teszi?

-Azért, mert vendégeket várunk Iránból. De, nem tudom, hogy melyik Iránból.

„Irán” pedig mindig van, amit a felsőbbség szab meg. Vagy jó, vagy rossz, de nem ajánlatos róla letérni, amíg aktuális és a fejesek be nem ismerik, hogy bocsánat, téves utat jártunk. Akkor aztán egy ideig új „iránt” kell követni - nevette el magát, hogy ez most az eszébe jutott.

De sokszor elmondta ezt a rendőrviccet a példa okáért odabent, a többieknek! Mindig csak utólag döbbsen rá, hogy ismét, de azért nevettek rajta. Hát persze. A főnök viccein nevetni kell. A fenébe is! Ettől most kínosan érezte magát, ahogy az eszébe jutott.

-Szóval, nem jár majd be tanácsokat adni-határozta el. Ámbár az a gondolat egy kicsit lehangolta, hogy sokak szerint a csúcson kell abbahagyni. Így elvész az évtizedekig gyarapodott tudás és tapasztalat. Most tudná csak igazán, hogy mit és hogyan, mikor már nincs rá módja. Kellene már nagyon az a szék másnak. Alig várták, hogy ő betöltse a hatvankettőt és távozzék. Mindegy. A jövőben porszívóznia fog, bevásárolni jár, mint a többiek. Időjárásról, reumás fájdalmakról társalognak majd a bolt előtt. Egyszer-kétszer a politikáról is, de ha amiatt összevesznek, hamarosan tudni fogják, ki, melyik táborba tartozik. Kit kell a nyugalomuk érdekében széles ívben elkerülni. A munkahelyén pedig szép lassan elfelejtik, hogy volt egyszer egy Váradi János.

Felállt a fotelból. Kiment a konyhába, hogy főzzön magának egy erős kávé. Amikor az elékészült, tálcára tette a csészét és bevitte a szobába. Ismét leült a dohányzóasztal mellé és miközben a frissítő italt kavargatta, azon mosolyodott el, hogy már ezt sem a titkárnője tette elé, mint akár még egy héttel ezelőtt. Meg lehet szokni. Ő különben sem hagyta magát kényeztetni. Csak annyi apró szolgálatot fogadott el, amennyi a vezetői munkához feltétlenül szükséges volt.

Milyen vezető is volt? Mit is produkált a közel négy évtizedes pályafutása alatt? Szürke, kis kakasdobok, néhány ember munkájának az irányítása, miközben szüntelenül komolyabb tettekre készült.

Hirtelenében a visszapillantás ösztöne kerítette a hatalmába. Mérlegelni kezdte, hogy mikor, mit tett jól és rosszul az élete során. Kortyolt egyet a kávéból, a csészét visszahelyezte a tálcára, s mintegy arról folytatott belső dialógust magában, hogy vajon ő hasznos ember volt-e? Olyan, amilyen lenni akart ifjú korában, vagy csak az, aki sokat hibázva, közben másoknak is ártott. Na nem! Ez az utóbbi lehetetlen -zárta ki azzal a Deák Lajossal történt konfliktusával kapcsolatban is, amelynek az emléke csak úgy véletlenszerűen bukkant elő a fiatal korából.

Oktatási előadó volt akkor az egyik vállalatnál. A szakmunkás továbbképző tanfolyam mellékfoglalkozású vezetőjével a fizetés miatt alkudoztak. Deák az akkori árakhoz képest sokat, havi ezer forintot kért. Végül hosszas vita után nyolcszázban állapodtak meg. Az első fizetés felvételekor Deák benyitott az irodába. Udvariasan megkérte az adminisztrátor kislányt, hogy pár percre hagyja magukra a főnökkel.

-Miért küldted ki a lányt? -kérdezte ő.

-Parancsolj-nyújtott volna felé egy borítékot Deák.

-Mi ez?

-Nyolcszázban egyeztünk. Ebből három minden hónapban a tiéd.

-Nem csinállok cirkuszt-tolta el magától a kinyújtott kezét.-Csupán annyit kérek, hogy mondd fel a szerződésedet. Nem akarok veled dolgozni. Most pedig takarodj ki innét!

-Takarodjon? Ezt mondani egy embernek? Ebben az esetben nem volt hiba-nyugtázta csendesen és kiitta a kávéját.

Az ember meg akar dolgozni a pénzéért, a családjáért, s a munkájához hozzá akarja adni azt a többletet, amit a meggyőződése diktál.

Ezen kezdett meditálni, miközben eszébe jutott, hogy itt volna az ideje a napi bevásárlásnak is, de az emlékek tárából most az a régi eset került elő, mikor a művészegyüttes vezetője volt. Ezt még végig akarta gondolni. Táncosokkal, zenészekkel, kiszolgáló személyzettel volt dolga. Az elődje nagy zűrzavart hagyott maga után, amit csak feszültségek árán lehetett rendezni. A kellékeslány sohasem végezte el rendesen a munkáját. Mindig a fellépések előtti pillanatokban derült ki valaminek a hiánya, amiből kapkodás, idegesség lett úrrá a szereplőkön.. A takarítónő fiatal lány volt, akit egy napon sírni látott, a lány azt mondta, beteg. Mire megjelentek nála a szülei azzal, hogy orvoshoz viszik, mert a szívével van baj, már tudta, hogy ez nem igaz. Három zenész azon civakodott, hogy melyikük volt vele előbb, s egyik sem akarta vállalni az apaságot.

-Na, elég ebből a kuplerájból, ami itt kezd eluralkodni-háborodott fel végül és a lány szüleinek azt mondta:

-A lányok ügyét házon kívül rendezzék. A kisasszony mondjon fel az együttesnek és ne lássam többé minálunk-vetette oda a szülőknek. Azok viszont panaszt tettek az együttest fenntartó szakszervezet elnökhelyettesénél. Az a befolyásos nő pedig, aki folyton trágárul beszélt, ezzel jelképezve, hogy ő munkáskáder,dühödten telefonált, hogy miféle kupleráj van ott az együttes körül. Akkorra már az asztalán volt a kellékes panasa is, akinek Váradí írásbeli figyelmeztetést adott, s kilátásba helyezte, hogy ha továbbra is hanyag lesz, még a franciaországi túra előtt mást fog alkalmazni.

-Szerdára készülj fel és számolj be itt nálunk a munkádról-utasította az elnökhelyettes-asszony.

-Még hogy én számoljak be? Na jó. Beleadok én abba apait, anyait-határozta el dühösen és összefoglalta a teljes zűrzavar okait.

A beszámoló hallgatóságában a kulturális bizottság tagjai mellett ott ült a koreográfus, a takarítónő, a kellékes, meg a hivatali ranglétrán feljebb lépett előd is. Amíg ő beszélt, ezek süteményeket majsoltak, egymással diskuráltak. Látható volt, hogy minden csak a forma kedvéért történik, hogy végül bólinthassanak arra, amit végül az elnökhelyettes-asszony mond.

-Elvtársam! Csalódtunk benned.Te egy despota vagy, aki csak parancsolgatni tud és nem becsüli meg a dolgozókat.

-Micsoda? -ugrott fel az asztaltól. Többé nem volt ura az akaratának. Ennél igazságtalanabb vádat senki sem tudott volna ráfogni.

-Veletek nem dolgozom!-kiáltotta hangosan, a felháborodástól szinte ordítva és rájuk csapta az ajtót.

Soha többé nem látták. Két nap múlva a lakására címzett levelet kapott.

„Szóbeli felmondását elfogadjuk. Három havi bérét postázzuk. Jó egészséget kívánunk.”

A szilárdan hitt igazával kapcsolatban most egy kicsi kétsége támadt. Vajon nem kellett volna türelmesebben keresni a rendteremtés kulcsát? Vajon póruljárt kurva volt az a teherbe esett lány, vagy csak egy szerencsétlen liba, akire jobban kellett volna vigyázni? Node, a munkahely az munkahely akkor is, ha művészegyüttesről van szó. Ő pedig nem figyelhetett, hogy mikor, melyik kandur húzza le a bugyiját. Így fejezte be a tünődését és végül mégis pozitív osztályzatot adott magának, erre a régi döntésére.

Akkor szenvedett meghatározó törést a szakmai életútja. Sok helyen ígértek neki állást, de a személyzeti osztály minden érdeklődőnek elmarasztaló véleményt írt róla. A történetek után évekig dolgozott egy nagyvállalat anyagbeszerzőjeként, míg végül egy befolyásos jóakarója segített rajta. Először csak tanár volt itt a szakmunkásképző intézetben. Pár évig helyettes igazgató, míg végül őt nevezték ki direktornak. Nem. Nem emlékszik rá, hogy valakivel komolyabb baja lett volna. Itt már nem.

Vége menni akart már a boltba, de most meg előtolakodott a legrégebbi múlt is, amikor kezdő korában azt a kis falusi művelődési házat vezette.

Lelkes volt nagyon. Világmegváltó szándékok fűtötték. A házban rajta kívül csak a takarítónő dolgozott főállásban. Egyben amolyan helytartó szerepét is betöltötte. Távollétében fogadta a telefonhívásokat, tájékoztatta az ügyfeleket. Már amikor bent volt a házban. Mert, ha ő kitette a lábát, legtöbbször az asszony is biciklire pattant és hazakerkezett. Egyedül nevelte a kicsi gyereket. A pár éves apróság sokszor belázasodott. Hol az egyik, hol a másik idős szomszédasszony vigyázott az apróságra. Ez nyugtalanította.

Őt meg pechjére többnyire ilyenkor keresték a tanácstól, vagy a megvétől, s mindig azt kifogásolták, hogy napközben nincs senki a házban.

-Miért nem mondassz fel annak a nőnek, ha egyszer nem tartja be a munkaidőt? -kérdezte egyszer a tanácselnök, aki egy ellenőrzés alkalmával azt tette szóvá, hogy porosak a nézőtéri székek, meg pókhálót látott az egyik sarokban. Ebben igaza is volt. Ezért kezdte szigorúbban felelősségre vonni az asszonyt. Az meg folyton kérezkodott, de ő legtöbbször megtagadta, hogy munkaidő alatt hiányozzon. Szájálós nő volt. Váradi egyre többször veszett vele össze. Végül felmondott neki.

-Ajjaj-döbrent meg, amint a múlt ködén át is tisztán látta maga előtt a könnyes szemű asszonyt, ahogy átveszi a hivatalos iratot.

-Főnök!- kérdezte elcsukló hangon. -Van magának gyereke?

-Nincs. Még nőtlen vagyok.

-Hát akkor ne is nősüljön meg soha, mert magából nem lesz jó apa. -azzal elrohant. Többé nem látta.

Váradi János a felbukkanó emlék nyomán egyszerre nagyon rosszul kezdte érezni magát. Most is a fülében csengett az asszony hangja. -Nem lesz jó apa.

-Rugalmas munkaidő. Úgy is dolgozhatott volna az a takarítónő-latolgatta az elmulasztott jó megoldásokat. Ügyeletet meg tarthatott volna felváltva a nyugdíjasklub egy-egy tagja, mikor neki máshol volt dolga. Emberség? Humánus? Közhelyek. De sokszor hangoztatjuk!-legyintett lehangoltan. -Vajon mi lett annak az asszonynak és a gyereknek sorsa azután?-nyomasztotta az elkésett felelősségtudat. Szégyenérzet fogta el, hogy volt az életében olyan alkalom is, amikor a főnöki énjéből hiányzott az emberség.

Boldogok
az
irgalmasok
mert nekik is
irgalmaznak.

Boldogok
a tiszta
szívűek
mert ők
meglátják
Istent.

VII. STAGIÓ

CSÁKY KÁROLY

Az ipolyszakállosi Csemadok néprajzi kiállítása

Szakállos, az őskorban is honos település, az Alsó-Ipoly mente fontos helye volt a későbbi századokban is. 1299-ben említi először oklevél, Zakalos alakban. A XIX. század közepén 638 lakosa volt, ebből 537 katolikusnak, 86 evangélikusnak, 15 pedig reformátusnak vallotta magát. 2001-ben 862 lakost írtak össze, közülük 744 (86,31%) magyar, 111 (12,88 %) pedig szlovák nemzetiségű.

Ipolyszakállos hagyományörző község. Az itteniek már az 1943-as Honti Napokon is részt vettek; bemutatták a *kiszedobást*, valamint a *lakodalmi szokásokat*. A község történetét és szellemi néprajzát a hajdani krónikás, *Dobrovolni Antal* dolgozta fel.

Az útmenti halmaztelepülésen fennmaradt néhány XIX. századi *parasztház*. Ezek *döngölt- és vályogfalú, nyeregtetős* építmények. Láthatunk a faluban több díszes homlokzatú, *faragott kő- és faoszlopos tornáccal* épült parasztházat is.

Az emberélet fordulói közül gazdag volt az itteni *lakodalmi* szokássor, a jeles napok közül pedig sokáig fennmaradt a *virágvasárnapi kiszedobás* szokása. A faluban a *tárgyi néprajzgyűjtésnek* is vannak hagyományai. A nyolcvanas években *Visehradsky Vilmosné Gyürky Gizellának* (1931) volt jelentősebb gyűjteménye. Később ezt felajánlotta a községnek. Ugyanezt tette a szintén jelentős néprajzi tárggyal rendelkező *Apa Mária, Baka Emma, Dömötör Erzsébet, Kovács Magdolna és Hermina, Marsal András, Gyürki Béla, Foltán Erzsébet, Gubis Ilona, Menyhár Ida, Mocsár Irén, Szabó Dezső, Szabó Emma és Szondi Ilona*. Az önkormányzat ezután megvásárolta a *Mocsáry Lajos portáját*, s rendbetette az 1900-as évek elején épült háromszobás házat. Ebben nyílt meg *2002. június 6-án* a néprajzi kiállítás.

Az oszloptornácos, sátoztetős, cseréppel fedett épület *elsőházát (tisztaszobáját)* csaknem eredeti formájában rendezték be. A *vetett ágyon díszített szélű vánkusok és dunyhák láthatók, mellette egy faragott búlsó és egy négy-, illetve háromfiókos sublót* áll. Az előbbi tetején díszített csészek, Mária- és angyalszobrok, gyertyatartók kaptak helyet. Felette, a falon függ egy régi óra, egy szép Jézus Szíve-kép és egy faragott kápolnácska. A másik sublóton kerámiaedények vannak, fölötte pedig családi képek láthatók. Van a szobában egy *tálaspolc*, egy *Singer varrógép*, egy első világháborús *katonaláda* s egy *tükör* is. A falakat még megannyi keretezett családi kép díszíti a 20. század elejéről. A *gerendás mennyezetből* régi *petróleumlámpa* lóg alá, a padlót pedig eredeti *rongyoskaszönyeg* borítja.

A ház *középső szobája* konyhaként is funkcionált egykor. Itt áll a sütővel ellátott *csikóssparhelt*, de láthatunk *fűszer- és kenyértartót, krumplimozsarat, köpülőt, mozsarat, darálót, tözesvasalót, tojásoskosarat stb*. A két edényes polcon – *stelázson* – megannyi agyag- és porcelánedény: *csörgőskorsók, köcsögök, fazekak, tálak, tányérok, csészek* láthatók. A falakra *puntuszos óra, háziáldás és falvédő* került. Az egyik példaul ezt olvassuk: „*Konyhapézn legyen elég, / mindig finom lesz az ebéd!*” Nem hiányoznak a gyűjteményből a fűszertartók és fűszerdarálók, a fatálak, a szakajtók és a hímzett törülközők sem.

A ház harmadik szobáját, a hajdani *hátsóházat* egyelőre nem az eredeti állapotban rendezték be. Az itt elhelyezett gyűjtemény azonban annál értékesebb, hisz láthatjuk a kenderfeldolgozás szinte teljes kelléktárát: a *szátvát, a kecskerokkát, a héhőt, a tilót, a motollát* és a *guzsalyakat*. De ide kerültek a *mosó- és dagasztóteknők, az ültetőkasok*, a zsíros- és lekvárosfazekak, a *fonott méhkasok* és a *hátikosarak*. S nem hiányoznak a mezőgazdasági eszközök sem: a *répaásó, az irtópálca, a szalmahúzó gereblye* és a *szánavágó, az aszatszürkáló, a rendfógó* és a *cséphadaró*. S látható még a gyűjteményben kisebb *lisztesláda, kulacs sőt vályogvető* is.

Az ipolyszakállosi gyűjtemény tovább fejleszthető, a portán pedig elhelyezhetők lennének még a gazdálkodás, a mezőgazdaság további eszközei is.

A szakállosi gyűjtemény otthona (Csáky Károly felvétele)

A tisztaszoba (Csáky Károly felvétele)

A kenderfeldolgozás eszközei és végtermékei (Csáky Károly felvétele)

Használati tárgyak, munkaeszközök a hátsó házban (Csáky Károly felvétele)

Konyharészlet (Csáky Károly felvétele)

Munkaeszközök (Csáky Károly felvétele)

I p o l y p á s z t ó

Falumúzeum és emlékszoba

A dél-honti, zömmel reformátusok lakta Ipolypásztó templomhoz vezető főutcáján, a 21. számú portán, a magyar irodalom egyik legképzettebb tudósának, a kiváló szociográfiai írónak, Zalabai Zsigmondnak szülőházában nyitotta meg Mészáros Ottó, a község polgármestere 2009-ben a falumúzeumot. A korán elhunyt (1948-2003) irodalomkritikus két könyvet is publikált szülőfalujáról. Az elsőben – *Mindenekről számot adok* – a honti s az egyetemes magyar történelembé ágyazva, a helytörténész, a szociográfus és a szépíró eszközeivel mutatja be Ipolypásztót. Mint maga mondja: *Bolyongva elmúlt századokban, jövőnket szeretném meglelni tehát. Oly módon mégpedig, hogy a múlt Ipolypásztójának kis közösségéről beszélve mánk és holnapunk nagyobb közösségéhez is szólódnak szavaim.* Másik könyvének – *Hazahív a harangszó* – fülszövegében olvassuk az alábbiakat: *Üldögélek itt, rálátva szépen a falumra, magasan a főutcáját szembekapó szőlődomb tetején, üldögélek itt órák óta már, rakosgatva az emlékeket, cserepeit a Történelemnek, próbálva közben megérteni – Ágostonnal, a filozófussal szólva – jelentőségét és belső mivoltát az Időnek.* A népélet olvasmányos könyve ez utóbbi mű: benne a jeles napok szokás- és hiedelemvilága, népi költészete, az emberélet fordulói, a hétköznapok világa stb.

A jobb módú falusi gazda egykori kőből épült, cseréppel fedett sátortetős háza háromtengelyes homlokzatával északra, a főutóra néz. A két ablak mellett magas ajtó nyílik a hosszú *ámbitusra*, melynek kőből épült mellvédje és nyolc oszlopa egyféle rangot is ad e hajléknak. A ház mögött további gazdasági épületek, az udvar másik oldalán pedig *nyárikonyha* áll. Az ámbitusról nyíló ajtó a konyhába vezet, innen nyílik jobbra az *elsőház*. Berendezése egy ugyancsak jobb módú parasztember 20. század közepi életmódját tükrözi. A két ablakon újabb stílusú függöny, köztük egy *háromfiókos sublót*, rajta régi bekeretezett képek. A sublót előtt a színes terítővel leterített asztal, körülötte faragott székek. Jobb oldalon két *magasra vetett ágy*, rajta ugyancsak színes ágyterítők. Alatta egy régebbi *katonaláda*. Van még a szobában egy régebbi *tulipánosláda* is. Ugyancsak itt áll két darab *kétajtós szekrény*, egy *varrógép* s egy *rokka*. Értékes darabja e szoba trágyainak a *fonott babakocsi*. A falon megannyi kép dokumentálja a régi pásztóiakat, a falu polgárosult viseletét.

A *konyha* szintén a jobb módot prezentálja. A megterített asztalon újabb porcelántányérok és tál látható, üvegcancsó és üvegpoharak társaságában. Van itt továbbá egy üvegajtós magas *konyhaszekrény*, benne régebbi és újabb tányérrakkal, tetején régi *köcsögökkel*. Egy alacsonyabb *vizespadon bádogkanna és bádogbögre* látható. A pad szépen hímzett, „*Jó reggelt*“ feliratú törülközővel van leterítve. Mögötte *hímzett falvédő* látható, ezzel a felirattal: *Fehérselyem, csipkészsélű/ drága kicsi kendő/ súgd meg nekem, mondd meg nekem,/ mit hoz a jövendő*“. Egy négypolcos *stelázson* régi agyagedények: *csörgőkorsó, fazekak* kaptak helyet. Egy *vasmasinán* fémtálak vannak, fölötte pedig a falon *fakanalak, fatálak, fűszertartó, fémreszelők, merőkanalak, szita* s egyéb konyhaeszközök függenek. Itt látjuk a lavórt s a rádiót is.

A *hátsóházban* kaptak helyet az íróval kapcsolatos tárgyak és dokumentumok, tulajdonképpen az a *Zalabai-emlékszoba*. Itt láthatók többek közt az író személyes iratai: egykori főiskolai indexe, útlevele, írószövetségi igazolványa és magyarigazolványa stb. Itt az íróasztala, írógépe, órája, cigarettatartója; egy szekrényben néhány ruhadarabja látható. A falakon megannyi kép dokumentálja az irodalomtudós életújtját. Vannak köztük családi fotók, a közéleti szereplést dokumentáló felvételek. Egy könyvszekrényben az író saját műveit és néhány más könyvét állították ki. Található továbbá a gyűjteményben néhány régi kézirat s egyéb nyomtatványt is.

Az épület hátsó traktusában néhány régi *gazdasági munkaeszközt, szekeret* láthatunk. A porta jó lehetőséget kínál a további terjeszkedésre, anyaggyűjtésre, illetve arra, hogy e ház élő múzeumává váljék, ahol összejövetelek, rendezvények, rendhagyó irodalomórák, népismereti előadások is tarthatók. Pásztó és a Zalabai-örökség mindenképp megérdemelné, ha a falumúzeum tovább fejlődne.

Az ipolypásztói falumúzeum és Zalabai-emlékszoba (Csáky Károly felvétele)

Az íróval kapcsolatos képek (Csáky Károly felvétele)

A tisztaszoba (Csáky Károly felvétele)

Az íróasztal Zalabai írógépevel (Csáky Károly felvétele)

Szekerek, kerekek a hátdó ház traktusában (Csáky Károly felvétele)

Részlet a konyhából (Csáky Károly felvétele)

Egy hímzett törölköző (Csáky Károly felvétele)

KŐ-SZABÓ IMRE

Elszállt örökség

- Mit csinálsz vasárnap? – kérdezte Feri Miklóst, a bátyját a villamosmegállóban, az Angyalföldi Lehel úton, a munka utáni várakozás perceiben. A zuhogó esőben kabátját összehúzta magán. – Még nem tudom! – mondta Miklós, aki három évvel volt idősebb öccsénél. – Szeretnék meghívni hozzánk ebédre. Eljössz? – invitálta bátyját. Miklós, aki egy középtermetű, huszonnégy éves, fémlakatos szerelő volt, gondolkodott, úgy tett, mintha latolgatna a választási lehetőségek között, aztán várt egy kicsit. – Igen! – mondta határozottan. – Félegy felé várunk! – Jó! Kösz a meghívást! – intett a kezével és átment a túloldali villamosmegállóba, hogy hazafelé az ellenkező irányba utazzon. Az ő albérlete arra volt. Miklós régen várt már erre az alkalomra. Nem az ebéd izgatta, kíváncsi volt az öccsére, hogyan élnek, milyen lehet az a házaseset. Ő hamarabb beadta a derekát, nem úgy, mint Miklós. Képeket próbált összerakni, de képzelete nem állt össze egy egésszé. Ferit, az öccsét, ezt az alacsony szőke hajú vízvezeték-szerelőt csak úgy tudta elképzelni, amilyen otthon volt, abban a kis alföldi faluban. Napokon keresztül vidám, vagy szótlan. Sokszor megfélemlített a környezetéről. Nyáron, a szőlővel befutott verandán ült, órákon át, könyvvel a kezében, télen nagykabátban, sapkával a fején a meleg szobában és olvasott. Volt, amikor napokon keresztül aludt. Túlságosan rapszodikus ahhoz, hogy kiegyensúlyozottan éljen. Miklós szemében Feri házassága valahogy elképzelhetetlen így, huszonegy évesen.

Vasárnap délelőtt, úgy kilenc óra körül elindult egy csokor virággal a kezében, hóna alatt egy üveg rizlinggel, melyet a sarki közértben vásárolt, hogy megnézzé öccsét és annak asszonyát. Az eső esett, az ég már egy hete komor fellegekkel volt kitapétázva. Olyan képet rajzolt az ember emlékezetébe, mintha sohasem változna már meg. A busz majd egy órán át zötyögött vele a Pest közeli faluba. Feriék itt kaptak olcsón egy albérlet félét. Pontosan érkezett. Már várták a kapuban. – Szevasztok! – köszönt egy kissé megilletődve. Kinyitották a bejárati kaput. Nem a környezettel találkozott, hanem az illatokkal. Vasárnapi ebéd volt. Eszébe jutott az otthon, az édesanyja, amint fodros kötényében főzi az ebédet. Ott sűrög a konyhában. Miklós az apjával, meg az öccsével az udvaron beszélgetnek. A tavaszi napsugár és a szellő kellemes simogatása érződik. Jól esik ez a simogatás. Nem tudta megmagyarázni, hogy miért pont egy tavaszi vasárnap jutott most éppen az eszébe. Hallani vélte az édesanyja hangját, amint kiszólt a konyhaajtóból. – Kész az ebéd, gyertek ebédelni! Az ebédből másra nem emlékezett, csak a húslevesből kifőtt sárgarépa, zöldség és főtt burgonya halmazra. Ezt még evés előtt hárman megették. Még most is érzi a répa édeskés ízét, de a rántott hús és sült krumpli íze is ott kavargott a szájában. Az évszakoknak megfelelően savanyúság, jó erős paprika, fejes saláta, vagy uborkasaláta egészítette ki az otthoni étlapot. Ezek aztán egyszerre megszűntek, amikor vette a cókómókját, hogy abból a sárfészekből Pestre költözzön. Itt aztán egyedül érezte magát ebben a nagyvárosban, elszakadt a világtól. A húsleveses vasárnapok nincsenek többé! – Gyere már beljebb! – szólt rá Feri. A hang után most találkozott az arcokkal. Erzsi, a feleség egy nyúlánk, ovális arcú, rövid barna hajú menyecske, meg Feri, is vidám volt. Jó kedvvel fogadták. – Ha nem sértelek meg vele benneteket – a virágot átadta Erzsinek. – A ház asszonyának! Az üveget az asztalra tette. - Ezt, pedig a ház urának! – mondta Miklós és egy kicsit hátrább lépett. – Nem kellett volna, nem ezért hívtunk meg – szabadkozott Feri. – Szép a virág, kedves vagy Miklós! Köszönte meg Erzsi és tágra nyílt szemében öröm bujkált. Leültették. Miklós körülnézett. – Na, hogy tetszik itt? – kérdezte kihívóan Feri és figyelte bátyja reagálását. – Jól! Ügyesen megformáltatok. – Nem volt más választás – szabadkozott magyarázatként Feri. – Kénytelenek voltunk ezzel beérni! – mondta egy kicsit szomorúan. - Olcsó albérletet Pesten még látni sem lehet, nemhogy lakni benne. Vidékre kellett újból kijönni! – tette még hozzá. Egy parasztház nagy konyhájában laktak. Ez volt az olcsó albérlet. A konyha, eléggé eltért a megszokott falusi konyhák méretétől. Talán dupla méretű volt. Mondta is egyszer az öreg Jónás bácsi, aki a ház gazdája: - A másik felét kamrának szántuk, csak az elválasztó fal késik egy kicsit! Az öregek az első szobába aludtak, nappal sem mozdultak ki. Nem zavarták Feriüket. Tapintatosak voltak. Meg a mozgás is nehezükre esett. Ültek az utcai ablak előtt, és az utat bámulták egész nap. Ők a kis levesüket, kevéske pörköltjüköt nokedlival, általában a hátul lévő nyári konyhába főzték és fogyasztották el. Ez a nagy konyha csak az üvegezett ajtón keresztül, az udvarról kapott némi világosságot.

A helyiség nem volt üres, amikor albérlésbe kivették. Itt trónolt benne egy hatalmas konyhaszekrény. Nem a megszokott méretű volt, Feri már arra is gondolt, hogy ez a fába álmódott edényvár hatalmas toronyként magasodik a konyhában. Szinte kiszorít innen mindent, mindenkit. Biztosan a fabrikáló asztalos vágya, vagy éppen bosszúja csúcsosodik ki benne. A szobát, nevezhetjük a nevének, a konyhát, ezzel együtt adták ki, tehát meg kellett túrni. Bele kellett nyugodni, hogy vele kell lakniuk, mert behemót nagysága miatt mozdíthatatlan gólemként viselkedett. Barátságatlan óriás, ha az esti fények megtörték rajta, akkor még ijesztő is volt. Erzsike sokszor félt, hogy a szekrényről álmódik majd, mely álmukban egyszer eltapossa őket. Feri egyik nap függönnyt szerelt eléje. A szekrényt középre tolták, és nyugodt érzéssel feküdtek le este, eltűnt az óriás. Más hasznuk is lett belőle, mert kinevezték a függönnyet, meg a szekrény által határolt sarkot „fürdőszobának”. Igaz csak egy mosdótál volt benne és csapként, amelyből a vizet öntötték egy vödörbe, de a szükségletet ez is kielégítette. Az illemhely kívül az udvaron, nem éppen a legszerencsésebb formában. A másik sarok már barátságosabb. Erre a helyre mindig úgy gondolt Feri, hogy a kezét végighúzta a hasán. Szájában érezte a hazai kolbász ízét, és a fonott butykos húsító balzsamát.

Tehertaxival hozták a bútort, amikor ide költöztek. Egy heverőt, asztalt, meg két széket. Az asztal alacsony volt, a székek magas lábúak. Már nem nagyon lehetett válogatni az üzletben. Sorba álltak az emberek még bútorért is. – Honnan van pénzük, a fene se tudja! – mondta Feri és széttárta karját. Az alacsony asztal és a magas székek nem passzoltak egymáshoz. Feri dilemmája szerint az asztalt kellene magasítani, vagy a székeket rövidíteni. Az utóbbi mellett döntött, mégpedig úgy, hogy a székek lábaiból lefűrészelt egy-egy tíz centis darabot. Az első szék négy lába jól engedelmessé vált, mert pontosan állt a lábain, de a másik szék megviccelte. A levágott darabok után billegett, levágott a sántító lábból másfél centit, mert úgy érezte, ennyit kell. Aztán a másik lába sántított a széknek. A vágási kísérletek eltartottak egy darabig, mire végre megnyugodott a szék és Feri is. Csak az lett a baj, hogy ez a szék a sorozatos farigcsálás után inkább kisszerű lett, normális szék helyett. Ezek után büntetésül ő ült ezen a becses bútoron. Megmosolyogták ezeket a történeteket. Feri töltött egy pohár szilvapálinkát, közben Erzsike megterítette az alacsony asztalt és invitálta a többieket. Miklós az esőre panaszkodott. – Mikor lesz ennek már vége? – kérdezte, hogy mondjon valamit. – Elázik minden! – tromfolt rá Feri és érdekességként pont az otthoni, árván és üresen maradt ház jutott az eszébe.

Ebédelni kezdtek, mivel csak a két csodaszék tartozott a konyhai bútorokhoz és hárman voltak, Feri egy végére fordított lábán egyensúlyozott. A leves finom volt, a rántott szelet is az otthonit idézte. Közben beszélgettek. – Nem könnyű így élni! – mondta Miklós. – Már nagyon elégünk van ebből! – tette hozzá Erzsike. – Lakást szeretnénk, de ahhoz pénz kell. Spórolgatunk, de lassan gyűlnek a forintok! – egészítette még ki mondandóját. Feri szótlan maradt, látszott rajta, hogy gondolatai elkalandoztak. Mikor megszólalt, annyit mondott: - Az örökség segítene, talán. Abból lenne egy kis pénz, amivel lehetne kezdeni valamit! Miklós támogatta ezt a gondolatot, mert akkor ő is pénzhez jutna. Neki sem kellene abba a kicsi albérlési szobában kuporognia és hallgatni a háziak zsörtölődő megjegyzéseit. Eszébe jutott az otthoni ház, a nagy udvar, a kert, ahol olyan jókat játszottak. Az öregek három éve, hogy véglegesen eltávoztak erről a világról. A ház azóta ott áll a Berettyóhoz közeli faluban. Már megegyeztek, hogy eladják, oda egyikőjük sem akar költözni. Talán már nem is éreznék ott jól magukat. Az a gyerekkor volt, elkerültek onnan. Már csak az emlékek élnek. A házat többen megnézték, de komoly vevő nem akadt. Róza néni, a szomszéd, akit megbíztak a felügyelettel, mindig mondja: - Egyre több üres ház van a faluban. Az öregek eltávoznak, a fiatalokat pedig már ez az élet nem érdekli. – Mi van a házzal jelenleg? – kérdezte Miklós, hogy ő is tisztába legyen a helyzettel, mivel öccse járt ott az utóbbi időben. – Romlik! Egyre csak pusztul, mállik róla a vakolat! - mondta egyszerű összefoglalással Feri. – Amelyet nem laknak, az csak megy tönkre. Azért kellene minél hamarabb túladni rajta. – De ha nem viszik? – kérdezett egyszerűséggel Miklós. – Na, ez már baj! – szögezte le Feri. Ittak a borból, majd Miklós indítványozta, hogy hívják fel Róza nénit, hogy most élő tudósítást adjon a jelenlegi helyzetről. – Rendben! – mondta Feri és elkezdte keresni mobiltelefonját. Hosszas keresgélés után a behemót konyhaszekrényen lelte meg. – Mindent magához szippant! – jegyezte meg félhangosan. Bepötyögte a számokat és várt. Egyszerre csend ült meg a helyiséget, a várakozás csendje. Néhány másodperc, aztán valószínű kiment a hívás. Feri mosolygós arccal, meg egy kicsit a pálinka és a bor hatására, emellett hangon kezdte: - Csókolom Róza néni! Hogy tetszik lenni? Szünet következett, majd ez a szünet egyre hosszabbra nyúlt. Ahogy teltek a másodpercek, Feri arca összeállt.

A vidámságból átkódolódott a megdöbbenésbe, majd a szomorúságba. – Köszönöm! – mondta halkán és letette a telefont. Erzsike és Miklós feszült várakozással nézett Ferire. Ő várt egy darabig, látszott rajta, hogy össze kell szednie magát, aztán megtört hangon annyit mondott: - A sok eső... kidőlt a ház hátsó fala...

ÁCS BÓDOG

BARACKFÁK

Érik már a barack!- nézett rám jelentőségteljesen Árpi és - mint mindig, ha valami rosszban sántikált - megvakarta szeplős orra tövét.

- Tudom, de nem szabad szedni – bizonykodtam gondterhelt ábrázattal – különben is... meglátnak az ablakokból – tartottam a frontot bizonytalanul.

- Nem látnak meg – ellenkezett Lucifer Árpi képében, aki egy kis barackszedésre akart rávenni, dacára a szigorú tilalomnak.

- A hátsó fát nem is látni az ablakokból – gyözködött tovább csábítóm sikertelenül.

Hogy tisztán láss, kedves olvasó, a fenti párbeszéd valamikor távoli gyermekkoromban hangzott el, úgy az ötvenes évek elején egy szombathelyi kertes ház udvarán, barackérés idején.

Árpi pedig a szomszéd Kopcsándi rendőr keresztfia, közel-távol a legjobb barát, és a környék legnagyobb, minden hájjal megkent csirkefogója – közvetlenül utánam.

Ami a barackszedés tilalmát illeti, azt pedig a ház lakóinak tanácsa rendelte el közakarattal, kora tavasszal egy nagyon tartalmas veszekedés után. Ugyanis édesapám, mint afféle jogvégzett egyén, kerek-perec kijelentette a lakók tanácsa előtt, a gyümölcsfák minden terménye legyen közös, a földet pedig felosztjuk a családok között egyenlő arányban, és mindenki művelheti, ahogy akarja – nézett körül szigorúan.

A nagy földosztásra kellemes tavaszi napsütésben az udvaron került sor, a terjedelmes veszekedésre pedig az szolgáltatott okot, hogy nem mindenki értett egyet az „egyenlősdivel.”

Különösen nem a régi kerttulajdonos, Anni néni, a házban lakó két idős matróna egyike, aki valamiért még mindig nem értette meg a tulajdonviszonyok megváltozását.

Egészen addig, míg Németh Imre háromgyerekes sütőipari segédmunkás az első emelet kettőből megunva a huzavonát, félhangosan „vén bárcásnak” nevezte a fehérhajú matrónát, komoly proletáröntudatról téve tanúbizonytságot. Egyben ezzel is bizonyítva, mennyire új szelek fújnak szocializmus sújtotta kis országunkban.

Tettlegességre csak azért nem került sor, mert a földszintiek nyeszlett képviselője valahogy ódzkodott a probléma erőszakos megoldásától. No, meg a Németh bácsi szemmel láthatóan erősebb is volt.

Mondanom sem kellene, nekem nagyon tetszett a szóváltás, és nem bántam volna, ha Egyed Barna a földszint egyből kap két egyforma pofont - amilyen rokonszenvesek voltunk egymásnak. . .

Különösen a tartalmas jelzőkkel voltam nagyon megelégedve, és magamban azonnal gyakorolni is kezdtem őket, nehogy elfelejtsem valamelyiket.

Azért a „bárcás” kitételnél megakadtam egy kicsit, mert nem tudtam értelmezni, ráadásul édesanyámat is hiába kérdeztem a szó jelentéséről, mert csak annyit válaszolt:

- Akarsz egy taslit?

Nem akartam.

Ennél, már csak az a szombat éjjeli hangos ordibálás tetszett jobban, ami az ablakunk alatt zajlott, és amelyikben a szomszéd Lakics Feri fejtette ki valamelyik cimborája anyukájáról, hogy biztosan Soroksáron tanulta a szakmát. Méghozzá az egész harminckettedik gyalogezred közreműködésével! Majd egy nagy levegővétel után elfutó ivócimborája származását kezdte firtatni ordítva:

- Azíír' va'tte ollan fistes... mer' a zsanyád eccer a devlával izs hált... .

Szívesen hallgattam volna még tovább a derék tetőfedő fejtegetését barátja származásáról, de rendőrautó hajtott végig az utcán és Lakics Feri csatlakozott futó barátjához.

Mindenesetre reggel azért megkérdeztem édesanyámat, milyen szakmát tanult a szóban forgó anyuka azon a bizonyos Soroksáron?

Édesanyám nem volt fogékony az éjszakai történéseket illetően és röviden válaszolt:

- Akarsz egy taslit?

Nem akartam.

Így aztán csak jóval később fejtettem meg a kérdéses szakma rejtélyét, méghozzá Árpi barátom segítségével, aki igazi szaktekintélynek bizonyult ez ügyben. De akkor aztán tökéletesen!

A nagy földosztást követően mindenki elkezdte kapirgálni földcskéjét, mi magunk is felástuk szépen, el is gereblyéztük a nekünk juttatott parcellát, majd mindenféle növényekkel, gumókkal teleültetve vártuk a termést.

Ásás közben a tavaszi nap alaposan megkapta hófehér bőrömet, ezért jó atyám egyedi kúrában részesített, nevezetesen, szódabikarbonátos oldattal ecsetelte megégett hátamat, miközben mérgesen figyelmeztetett:

- Ne ordíts már annyira... fáj, hát fáj. De használ!

Azóta is ezzel kenegetem magam, ha valamilyen oknál fogva megégeti bőrömet a nap.

Az első osztozkodást cseresznyeéréskor ejtette meg a ház közössége, minden különösebb hangoskodás, veszekedés nélkül.

Németh bácsi a tele kosarakat cipelte, míg Anni néni, mint ellenőrző közeg ügyködött a sürgő-forgó sokadalomban, látszólag fátylat borítva a tavaszi nézeteltérésre.

Jómagam inkább a minőség ellenőrzésével voltam elfoglalva a fa tetején, mindaddig, amíg atyám fel nem szólított:

- Füttyölj már egy kicsit fiam, mert nem nagyon telik a kosarad!

Telt, múlt az idő, a cseresznyeszüretet már rég elfelejtettük, viszont erősen számon tartottuk a barackérést. Főleg Árpi barátom, aki valamivel öntevékenyebb volt, mint én, és a környék gyümölcsöseit már úgy ismerte, mint a sajátját. Sőt, úgy is kezelte őket!

Vágyakozva ténferegünk hát a barackfák környékén, különösen Árpi legeltette szemeit mohón a kívánatosan sárguló gyümölcsökön. Aztán amikor a fa alatt meglátott egy lehullott barackot, villámgyorsan felkapta, gyanakodva körülnézett, és nagysebesen meg is ette.

Bezzeg az az eszébe sem jutott, hogy esetleg a felét nekem is adhatta volna.

Megsértődve ácsorogtam mellette és mivel én voltam az erősebb, már azon törtem fejem, milyen indokkal verjem le rajta a fél barackot, amikor hirtelen világosság gyulladt fejemben:

- De hát... a hullott gyümölcs nem is esik tilalom alá! Azt felszabadította a házi tanács, felszedhetjük, megehetjük nyugodtan - és tekintetem feltévedt a tető magasságába, a mosókonyha* ablakába.

A megoldás kézenfekvő! Gyorsan elmondom Árpinak, mit találtam ki és már vigyorgó ábrázattal megyünk a kerítés mellé, aztán pár természetesebb követ felmarkolva belépünk a lépcsőházba.

Kis gond ugyan akadt a folytatással, mert a mosókonyha a padlástérben van, ajtaja kulcsra zárva, a kulcs pedig a konyhában felakasztva egy szögre.

Szerencsére senki sincs itthon, a kulcsot simán leemelem, azzal már lopakodunk is fel a lépcsőn, a padlás irányába. A mosókonyhát már régen nem használja senki sem, de ablaka egy tetőbe vágott kis terasszal folytatódik, amelyre nyugodtan kiállhatunk, alattunk az egész kert, tökéletes rálátásunk van a barackfákra. Azért először alapos terepszemlét tartunk, nem ment-e ki valaki a házból közben kapálni földcskéjére, de úgy tűnik, tiszta a levegő. Előszedjük hát zsebeinkből a jókora köveket, gondosan megcélizzuk a hátsó barackfát, aztán, tűz!

Némi recsegés, ropogás igazolja a találatot, ám az eredményesség mindaddig kétséges, amíg le nem megyünk.

Remélem, világos a dobálás célja, minél több barackot leverni, hogy aztán ártatlan pófával összeszedhessük a „hullott” gyümölcsöt, mint jogos zsákmányunkat.

Az első sortűz után megint ellenőrizzük a terepet, mert Árpi szerint:

- Hátha kievett a rosseb valakit a kerbe...

Még egyszer megszorozzuk a fát és nyargalunk lefelé a lépcsőkön.

Az udvarra már úgy somfordálunk ki, mintha csak játszani indulnánk, fel az udvari lépcsőn, el a kerti ösvényen, de szemeink már ott vizslatnak a barackfa alatt. Közben azért gyanakodva nézünk körbe a fák, bokrok árnyékában, nincs-e illetéktelen tanúja tettünknek.

Négy, öt barack is virít a fűben. Most az egyszer testvériesen meg is osztozunk rajtuk és már húzódunk is el a kert hátuljába, minél messzebb a felfedeztetés veszélyétől.

Noha szép sárga a barack, ám egy kicsit még kemény, de kit érdekel, amikor ilyen izgalmak közepette zsákmányoltuk!

- Majdnem jó – végzi a minőségellenőrzést csámcsogva barátom, villámgyorsan eltüntetve fejében az utolsó darabot is.

Az élő sövény nyílásában a kerti ösvényen Varga bácsi szálal alakja tűnik fel a földszint egyből, kapával a kezében. Mi ketten meg bújunk szana-széjjel, pedig nincs mitől tartanunk, az áruló jeleket eltüntettük már, de az öreg kiszámíthatatlan, jobb, ha nem vagyunk szem előtt.

A mai délelőttre egyébként is befellegzett a barackevésnek. Ártatlan arccal somfordálunk előre az ösvényen, az öreg Varga már földcskéje közepén kapálgat ügyet sem vetve ránk, de azért fellélegzünk, amint kiérünk a kertből.

- E' jó vóót – vigyorog Áрпи megelégedetten – hóónap is megpróbálhatjuk – jár előbbre az esze, mint kellene.

- Aztán mi a zanyád... - nevezem nevén anyukája természetes hátsó részét - eszünk később, ha pár nap alatt ledobáljuk az egészet? – kérdezem dühösen.

Áрпи zavartan piszkálja orrát, majd békülékenyen megjegyzi:

- Jó van mán, no, akkor hóónapután, legalább érik még egy kicsit.

A városban délre kondulnak a harangok, egyszerre jut eszünkbe, mennyire éhesek is vagyunk, s indulunk hazafelé.

- Lejössz délután? – kérdezi barátom?

- Naná, de barackevés nem lesz! – zárom le előre az esetleges próbálkozáshoz vezető utat.

A földszinti ablakban Anni néni hófehér haja világít a napfényben és azonnal megkérdi, amint befelé igyekszem:

- Na, kijátszottatok magatokat kisfiam?

Illedelmesen köszönök, mert különben másnap már az egész ház úgy tudja, a tanító néni fia szörnyen nevetlen...

- Igazán jót játszottunk... aztán... tetszik tudni, még pár szem barackot is találtunk a fa alatt – próbálok alibit szerezni a barackevéshez... de közben eszembe jut, mit is mondott Németh bácsi... a tavasszal...

- Hát igen, már potyog, lassan le kéne szedni – aggódik az elkommunizált kertet sajnálva Anni néni:

- Csak vigyázzatok, a mosatlan gyümölcs veszedelmes portéka. – húzódik el az ablaktól a hajdani kerttulajdonos.

- Bizony, veszedelmes – folytatom magamban – főleg ha rajtakapnak. De majd vigyázunk, ha már ilyen szépen felszólítottak rá – fejezem be a témát somolyogva.

Megelégedetten ballagok fel az emeletre, zsebemben a mosókonyhakulcs, s arra gondolok, lám, hiába a nagy tiltás, mégis akkor eszem barackot, amikor csak megkívánom. És nem kell hozzá más, csak pár jókora „sóskő”.

Azóta elfújta már régen a rohanó IDŐ könyörtelen szele a két barackfa füstjét, hamuját... nyoma sincs a kerteknek sem. S ha nagyritkán arra járok, a régi házban ismeretlen embereket találok. Tőlük aztán már hiába is kérdezem, hová lettek a barackfák... hová lett a kert... a barátom... csak bámulnak hideg közönnyel és értetlenül, rám – az idegenre.

De a fondorlatos módon szerzett sárgabarack ízét ma is érzem számban... és látom magam előtt Áрпи barátom szeplős orrát, üdvözült arcát is, amint az utolsó falatokat eszi nagy csámcsogva.

* Házunkban, a padlástérben is volt egy mosókonyha.

Boldogok,
akiket az
Igazságért
üldöznek
mert ők
a mennyek
országába.

Boldogok
a
békességkeresők
mert ők
az Isteni
fiát.

XX. STÁCIÓ

CSÁKY KÁROLY

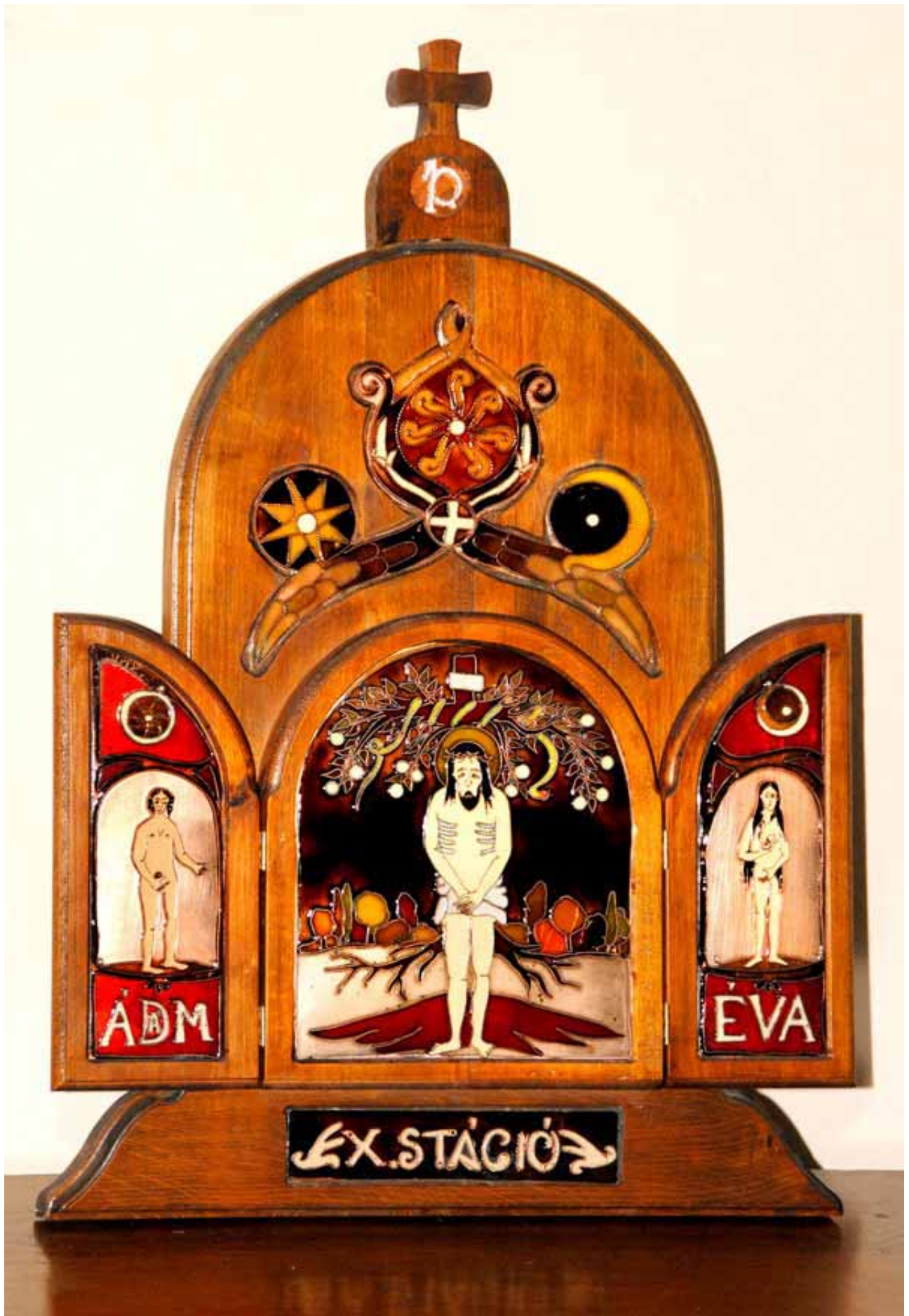
Újkori haláltánc

Egymást tapossák
a percek,
vad vezényszavak
mervülnek
a világhálón, s megállás nélkül
csörtetők vonulnak
„non stop“
Ámerika fel-
-é.

Őseink keresztjeiről
letagadják
a betűt is a
liber-
ális lovag-
ok,
hogyan
legyen nek-
ik
könnyebb
a feled-
és.

Temetőinkben jeltelen fejfák,
félig földbe csúszott múlt.
Kietlen e táj,
kihalt őshon
kelt dzsungelében.

A sírok
egyre csak
homorulnak.
Halottak napján
világpolgáraink
szédülten
körül-
kóvályog-
ják
hült helyét
a mulandó-
ságnak.

SZÁJBELY ZSOLT

Roland Lockyer újabb víziói I.: Viharos éjjel Erhard király udvarában

Hol jársz most szent Múzsá, merre vetette ihlet-ladikod a tétlenség forrongó tengere? Ajak szülte szó-földek iszamós ingoványán átvergődve, és levetve a némaság karthausi csuháját, vajh' merre leljük most a jó Rolandot? Csitt-csitt gyermeki kíváncsiság, néma áhitattal most könnyebb elcsábítani a Végtelent! Megnyíló álom-kapuk borostyán-parókás homloka alatt, lépj át bátran, Te kíváncsi idegen és szemléld csönd-mézbe mártott ajkakkal a nagy Erhard király udvarát! Vidámság, pergő-lábú boldogság ropja táncát a remény hamis székhelyén, és a sok táncos ifjú közt, kiket parázs-alakká hevített a kéj, szótlán alak gubbaszt egy tölgyfaasztal mellett és szemében különös lángok ölelkeznek, mint buja szerelmesek a nászéjnek idején. Ki vagy hát furcsa alak, kit nem ránt magával a szertelen boldogság? Ki vagy te ismerős férfiú, kit világból menekülésre biztató kerubok környékeznek, szüntelen pendítve rejtélyes lantjukat? Lám, most gyertyafény éled, láng-csókjával oszlatva a sötétség komor hadait, és már látszik is arcod, ó, igen, barát vagy Te, leghűbb mindközül, aki hűséget mégis csak az Útnak esküdtél! Légy hát üdvözölve Roland Lockyer! Ó, Roland, bár elfolytak az évek, de az Éj Hercegnője, még ma is őrzi szavaid, és őríz Téged is emlékezetében, ó, Te fáradhatatlan utazó. Erhard király udvarába láthatatlan lantod csengő szava hozott és örömodát vágytak mind a balga népek, de mit tehet a vándorló szív, ha örömet nem lelé az acsarkodó vadak közt, és így ajkáról víg dal helyett, csak a némaság pihéi szállanak?! Erhard király vendégétől távol állván, egy bástya árnyékában kémlelé az éjt, és alant, a homályba burkolt mélyben, morajló tömeg zúg, mint viharban táncoló tengerár. Menekülj hát Erhard, szállj bár Persephoné ölébe, nyugtot ott sem lelhetsz, hisz' zsarnok lelkedet skarlát pecsétként bélyegzi a bűn! Koronád ékkövei, fagyott könnyként hullanak a sárba, színpompás fényüket pedig befedi a düh! Özönlik, morajlik, lüktet az emberár, dühöd viharoként elsöprik a bűnt, hogy majdan önnön nagyságuk fénye vakítsa a nyomorban tévelygők hadát. De csitulj szavam! Hol barát állt elébb, most csak az eltávozás köde hömpölyög, s messzi földekre tartó lábnyomok friss formái gyülekeznek a kopár földeken. Újabb útra kélt hát a jó Roland, nyugtalan lelke új kalandok sűrűje felé vezeti az éltet álmodó örök vándort. Halkuljunk most mi is és kövessük Őt, mint árnyék követi az embert magányos útja során, az élet erdejében...

Roland Lockyer újabb víziói II.: Diana szárnyalása

Oh, dicső Diana, most, midőn megfáradt lelkemet zöld moha-palástos köveken nyugtatom, felettem a mennyei fény-mezőn beköszöntött a szépséges Tavasz, és játékos csillag-vadok szaladgálnak a fénylő kis virágok között. Oh, látom, mint gyülekeznek áldott híveid, mind titkos szavakat suttoznak az éjben és hangjukat széjjel hordja a hűsítő szél. Szemeim előtt feltűnnek a magányos álomba merítkezett férfiak, kik hasztalan kutatják asszonyuk nyomát, hisz' a boszorkány-sereg, immár a szabadság tengerén hajózik! Óh, Diana, ünnepségedre, mint hívatlan vendég érkeztem én, de magával ragadott, magába rántott e furcsa, pergő karnevál! Íme, csillagfényből alkotott kupám szájába kristály-port habzó patak vizét töltöd, és a hűsítő cseppek, lassan enyhítik a hitvány szavak okozta égő sérüléseket. A felhők, melyek báránként legelnek az álmok mezején, most gomolygó alakba rendeződve kígyóznak a Sóhajok Oszlopa körül és felfalják mind a Kétségbeesés rút parazitáit! Testem súlytalan gondolatként lebeg a morajló óceán felett, de tekintetem horgonya egy kedves dombba akadt, s most visszahúz a Vágy, látni e pogány ünnep dicső, misztikus rítusát! Vadak jönnek az erdők mélyéről, valahol farkas vonítása harsan, és baglyok puha szárnyalása simítja megdöbbsent lelkemet! A szilárd szikla-pöffetegek világra köhögik a mágia spóráit, és a lilliputi varázs-gyöngyök szárnyakat növesztve keringnek csodálkozó homlokom felett! Majd felhő-uszályt húzván maga után, mellém jó Diana és kézen fogva a fénylő Végtelenbe vezet, ahol a titkok szobrairól lehullnak a vakságot okozó varázsleplek.

De a hajnal könyörtelen sugara egy tölgyfa lombja alatt ér, s testem az álom lenyomatában feküdvén megrezen a csípős hajnali szélről. Álom volt hát e tünemény? - kérdem, s válaszként könnycsepp furakszik elő szememből. Ám ekkor kacaj hasítja át a hajnalt, utat vágván a fénynek és a bizonyosság lángjától hevülve, boldogan folytatom a végtelen vándorutat...

Megjegyzés: Diana a boszorkányok istennője. Diana és hívei csütörtök éjszakánként testüket hátrahagyva elrepülnek a sötétségben, hogy hajnalig táncoljanak és dorbézoljanak.

Roland Lockyer újabb víziói III.: Gotland földjén

Ó, szent virágok nevét viselő, rejtélyes föld-szakasz, ahol a rózsák piroszozsgás ajkai december havában is boldogan szórják az ifjúság csókjait, vajh' minő megnevezhetetlen akarat vezérelt utamba? Te gótok szent hazája, hol zord kőszirtek szabdalták a támadó szellő-hadat, karjaid kitérve üdvözölted váratlan jöttömet! Midőn Tjelvar szent földedre lépett, szellem-hadaid áttörték a titkok súlyos barikádját, és a Nap fénye elől Gotlandot a tengernek mélyére süllyesztették, de midőn beköszöntött az éjnek feketéllő órája, felemelték őt újból, mint ahogyan harcban győztes vitéz emelé kardját a Nap felé, lángoló hajnalok idején. Ám egy napon, Tjelvar lángot varázsolt a légben, majd parázs-manók szaladtak szét a zuzmó-díszes kövek között, és földed többé el nem süllyedhetett! Ni! Amott a távolban, kopár földedből furcsa halmok emelkednek, mint tenger mélyéből az aranyszínű Nap! Rézsútos vonalak, rejtélyes szekerek és égbe nyújtózó hajóorrok hintik szét földeden a múltnak édes hamvait, s partjaidat, ó, csodás partjaidat, hú asszonyként ölelé a szépséges tenger. Te hajóknak szent földje, hol a nyugalmat adó sírhalmok e tengeri monstrumok alakját viselik, szinte látom, ó igen, tisztán látom, mint emelkednek az égbe éjnek idején e fordított vitorlások, s halkán szelik a sötétség vizeit, köröttük csillag-ár örvénylik, mint elmúló álmok a fénylő hajnalok idején. Tán földeden eredt egykor Yggdrasill, ki a Világegyetem közepét jelölte konok elszántsággal, hogy a nyugtalan utazók hozzá igazíthassák lázadó sorsukat. Ó Gotland, ha nékem egyszer honom lehetne, szavamra, csak Téged akarnálak és földeden érne a magasztos Halál! De számomra más utat jelölt a Sors: végtelen és nyugtalan bolyongást kietlen, távoli földeken. Lelkem sajgó fájdalomát most földedbe temetem, és csókkal illetem a kőből épült lélekhajókat. Ég áldjon hát Gotland! Ma még szent éjszakád ölelé testemet, de hogy a Holnap majd merre talál reám, még sűrű, játékonny homály fedí...

Megjegyzés:

Gotland: a Balti tenger legnagyobb szigete, területe 128 km hosszú és 64 km széles.

Tjelvar: a legenda szerint egy Tjelvar nevű férfi lépett először Gotland földjére. Akkoriban gonosz szellemek felügyelték a szigetet, nappal elsüllyesztették, majd éjszakára kiemelték a vízből. De Tjelvar tüzzel megtörte a varázslatot, és ezután a sziget a víz felszínén maradt.

Yggdrasill: a Világ-fa, a skandináv világegyetem középpontja.

Roland Lockyer újabb víziói IV.: A bolond idegen

Hahh! Kacaj-fergeteg zúdult alá a magas szikla tetejéről, mint frissítő, éltető víz a kövér fellegekből, és vad álmom könnyed ezüst-fátyolát fellebbentette márvány-szín arcomról. Éjnek idején érkeztem még e helyre, vállamról kemény földre hullajtva az értelmetlenség és a szörnyű unalom terheit: az elmémben zsongó szavakat, melyeket egy régmúlt találkozás álomban éledő emléke préselt agyam különös barázdái közé. Kezeimmel lassan, óvatosan kiszedegettem a szétrobbant álom könny-fakasztó szilánkjait, és midőn látásom élessé vált, mint a nemes sasok pockokat zsákmányoló csőre, egy különös alak körvonalai rajzolódottak ki szemem előtt. S én szóltam hozzá ékes szavakkal: „Mondd hát, idegen! Mily cifra gúnya fedí sovány testedet? Mily rejtélyes tréfa varázsolt arcodra soha el nem hervadó mosolyt?” Ám e különös alak, szavak helyett a magasba szökelt, mint karcsú gazella a hullámzó szavannák tengerében, majd testének terhét kezére helyezvén, kacagva sétált föl és alá, miközben árnyékát egy sziklatömbre festette az aranyló Nap. S szóltam újra csodálkozó szavakkal: „Mily földrész lakója vagy hát? Földi, avagy égi lény vagy-e? S ha égi, úgy hát éltetemet elrabolni jöttél hozzám?” És ekkor a jövevény emígyen felelt: „Rokonod vagyok Uram, s ha kell, tán szolgál is. De lehetek marcona úr, vagy vadakat őrző, ősi istenség, lehetek bárki és bármi, mit csak látni kíván az ostoba ember, ám az, ki valójában vagyok, örökké rejtély marad! Hisz' bolondnak születtem én, álom-erdőben bolyongó lénynek.” - mondta, majd mélyen meghajolt, és szót sem ejtve többé, elrohant a horizont felé.

Ó groteszk emberi faj! Ó Emberek! Sokan vannak köztetek, kiknek akarata leigázza a meséket, és hatalmat nyervén, peckesen ülnek kihűlt hullák halmain. S kevesen ugyan, de vannak még, kiknek lelkében élnek a régi csodák: ők kövekre hajtva fejüket várják, hogy a Másnap vajh' rájuk köszönt-e még!

Megvetlek Emberiség! - szinte éget, perzsel a bánat, csontomat rágja a keserű, tehetetlen düh, mert arra ítelt az ostoba Végzet, hogy romlott fajtád egy furcsa vadhajtása legyek! Bizony, többségében romlott a lelked, és mint egy fordított szervezet, az egészséges egyedeidet pusztítod, s élteted örökké, kiket rothaszt már a förtelmes kór..

Ég áldjon hát, Te bolond idegen, emléked soha nem feledhetem! Utad mindig járd külön, s ne dühítsen az ostobák szava! Te egymagad több vagy, mint egy regimentnyi, kövér, nyáladzó nagyúr! Szemeim azonban már új horizontok csábítják, így ajkamról immár csak a távozás szava szólhat. Viszlát Barátok! Viszlát magányos lelkek! Könny ne csúfítsa szemetek, s jajjszó se keserítse ajkatok: ha az Álmok erdejébe tértek, mindig a közeletekben leszek, s utamat egy napon majd ismét tovább folytatom, hisz' nyugtalan lényemet örök, magányos bolyongásra ítélte a Sors. De most búcsúzom, bár a búcsú szava nehezen hagyja el ajkam, de lelkemben az öröm most az Úr, hiszen már régóta tudom, az Út mindörökké folytatódni fog...

11

EXISTAGIÓ

HÖRÖMPŐ GERGELY

A délibáb nem látszik

Álmomban jött velem
a vasfejű, ceglédi parasztyerek,
drága apró nagyapám.
- A pócsmegyeri lila ég
betakarta már Lányfalut,
és csöndesen elnézegettük,
ahogy a felhő tovafut.
Már elmentek a lányok,
kezükből énekeskönyvön virággal,
a Kisdunának szőke habján
széttért az esti halk madárdal.
Kétségek gyötörték őt is,
de harsány hangú nagy remény
éltette mindig s messzire néző
szemén, arcán, tekintetén
ott tükröződött, ahogy mondta;
Csak türelmesen, gyermekem,
mert van jövő és van igazság.
- A délibáb közlelről sose látszik.

12

EXI. STACIÓ 2

CSAPÓ LAJOS

Nyárutolján

Nyárutolján,
Szellőhátán,
Ökönyálon,
Hintázik a szerelem.

Csalfa remény,
Ég a szegény,
Egymásra lelt,
Rég elárvult szíveken.

Féltőn, félve,
Óvón, védve,
Dédelgetnek,
Rózsaszínű álmokat.

Ám egyetlen,
Suta percben,
Szónak éle,
Sebet ejt, és szál szakad.

Óvd e szálat
Mert a bánat
Nehézsúlyként
Rajta csüngve terheli

Él, ha villan,
Tovai llan,
És mélység,
Szálon ülőt elnyeli.

S nyárutolján,
Szellőhátán,
Ökönyálon,
Csillan a fény szelíden.

Leng a hinta,
Mint az inga,
Elárvultan,
Nem hintáz rajt' semmi sem.

ÉLETVÁLTOZATOK, VÁLTOZÁS NÉLKÜL

„csak másoljuk a múltat”

Fejes Endre mondta (© Pozsgai Zsolt): „a drámaíró voltaképpen a skizofrénia egyik sajátos formájától szenved. E nyavalya lényege, hogy az illetőben több ember lakozik. Aki ezt fel tudja dolgozni, ki tudja írni magából, akkor az: drámaíró lesz, ha nem – marad a gyógyszer”.

A színpadi írásmód lényege a kételkedés és a kétarcúság. Hitetlenség és empátia. Szeretet és gyűlölet. Színe és visszája. Igaz vagy sem. A szerzőnek valamennyi gúnyát és álcát magára kell öltetnie, hogy kiderüljön: valakinek mégiscsak *igaza van!* Mikorra munkaszobáját többszörösen telecigarettázta, és összes kételyét meg igazságát papírra vetette - kiírta magából a drámát, aminek voltaképp nem jutott a végére. Billen a kristálygömb, változnak a fényviszonyok, új és új törések keletkeznek – így aztán sosincs vége a történetnek.

Varga Tibor is így lehet ezzel a dologgal. 2010 nyarán jelentette meg könyv alakban, magánköltésén dráma-hármasát, amik szervesen egymáshoz kapcsolódó színpadi művek. A könyv címe: **Tragédia-variációk**. Tehát változatok, melyek egy téma - a „Hatalom” – körül forgolódnak, különb-különb megközelítésekben.

(E szerény szándékú könyvismertető nem nélkülözheti a darabszerző néhány életkori alapadatát, ám a drámatartalmak miatt egy picit túl is kell lépni ezen, megőrizve a személyes élet magántitkait. Tán vitatható, de nézetem szerint minden műfajhoz hozzárendelhető egy-egy életkori intervallum. A költészet a fiatalabb évek műfaja. A dráma és a próza a középkorú, érettebb korosztály minősége. Az átfedések ellenére is igaznak vélem a feltevést. Az alkotóembernek is, miként a bornak, érési ideje van. E folyamat bármilyen hibája miatt születnek pontatlan határozók, és félig telt tartalmaktól kotyogós fogalomhasználatok.)

Varga Tibor 1954-ben született a Nógrád megyei Nagyoroszában. Szerény szülőktől, olcsó körülmények között nevelkedett, de mások se ugrálhattak. Felcseperedvén volt nevelő-tanár (tán tanár-nevelő is, kinézem belőle!), újságíró iskolát végzett s itt-ott megpróbálta elmondani az akkor éppen elmondhatót. Nem mindig sikerült. Évekig araszolt Budapest sűrűjében, mint az Ezeremester (számomra jó emlékezetű) bolthálózat egyik „hálósövője” (ma úgy mondják, hogy menedzser). Míg a jogászmesterséget kitanulta, érdeklődése gyakran vitte a színházba. Koncertekre, bulikba, barátságokba és szerelmekbe sodródott. Azóta is vissza-visszajár.

Aztán volt jogtanácsos, vállalkozó, kallódó és kibekkelő. Valószínűleg a rendszerváltásban csalódottak egyik első eminense. Mikor 1996-ban elfoglalta a Nagyoroszi Körjegyzőség jegyzői székét – személyisége alapján készen volt. A rendszert már leváltották, a harmadik köztársaság első kormányát is kicserélték, innen már ismerős a pálya. Aki valaha jogtanácsos volt egy termelőszövetkezetben, aztán lelkesedett a rendszerváltozásért, majd önkéntesen hátat fordítva vállalkozásba fogott, aztán megnyer egy jegyzői pályázatot, ennek következtében több politikai kurzus államigazgatási gépezetének egy csavarja lesz: az, mit nem tud honunk közelmúltbeli viszontagságairól? Mondhatni munkaköri kötelessége, hogy elviselje a hülyéket, az ellenségeit és ellenségeinek ellenségét. Munkanapjai a valóság-darabok közti óvatos mérlegelés.

Ha csúsztat, ha késleltet, az többnyire állatkilövésekkel és fakivágásokkal szemben történik. Kerüli a hivatal szankció-alkalmazási lehetőségét, ha lehet, mindenkor a békebíró szerepét alakítja, megegyezésre törekszik.

A fentiekből tán kitetszik, hogy van kézzelfogható ismeretanyaga a valóság politikai-erkölcsi-hétköznapi szeletéről, az érdekek és ellenérdekek bonyolult halmazatáról. Mondandóhoz szorosan kapcsolódik a tény – a kivételesség -, hogy régebb óta és folyamatosan olvas, semmint írt volna. (Ez nem mondható el minden „amatőrrel”! Az még kevésbé, hogy színpadi eszményképe a görög tragédia, valamint a műfaj és az emberiség meghatározó drámaköltői! Az ú.n. modernek – legyenek bár XX. század elejiek-végiek -, bármilyen stigmát lobogtatók: számára minimum gyanúsak.) Mások mást gondolnak róla, ő magát gondolja el mások által.

A **Tragédia-variációk** három művet tartalmaz, amit én önkényesen egy összekapcsolható triptichonnak gondolok, mert folyamatosan „béke és harc között élünk”.

Az első darab címe

FORTINBRAS

„tragikus színmű, nyolc rendeletben, elő és utóhanggal”. A címet látva már valami moccan bennem, amikor meg a szereplők névsorát olvasom: zavarba esem. Milyen tréfát eszelt ki a szerző? Netán gúnyt űz az újjászületés mesterével, ezáltal velünk is? A felsorolás végére a Globe Színházhoz képest még könnyítést is tesz, (nesze neked legújabb kor, sőt szájber-világ!): „Az egyes személyeket, akár nők, akár férfiak játszhatják”. No szépen vagyunk!

Képek villantak fel bennem, egyikén Laurence Olivier, másikon Gábor Miklós (alsó kameraállásból, kezében egy emberi koponyával) kezdi a Nagy Monológot, a drámairodalom mindmáig listavezető töprengését: „Lenni vagy nem lenni...” - Helsingörben vagy bárhol a világon. Felidéztem az alapművet; William Shakespeare: Hamlet, dán királyfi. (Én kitartok Arany János fordításánál.) Ami ármány, cselszövés, árulás, hamisság, csalárdság, önzés, hiúság és aljas gyilkosság létezik, azt a jó mester az öt felvonásba mind egybeszerkesztette.

Az alapművet most nem kibontva (csak Varga Tibor darabja szempontjából való lényegét érintve) a következők tudhatók: Dániai királyság, Helsingör. Claudius - ego-túltengésében - ravasz módon megöli Hamletet, Dánia királyát (ki egyben testvére). Hatalomvágyó. Titkon utasítást ad unokaöccsének, Fortinbrasnak, a norvég királyfinak, aki Dánia felé tart, hogy a királyságot ne támadja. A dolog teljességéhez tartozik, hogy Claudius királysága, csak sógornője, Gertrud feleségül vételével teljesebben ki, ami amúgy egy tiszta vérfertőzés. A frigy – tán nem ok nélkül – gyorsan létrejön.

A dán királyfi apja szellemétől vezérelve bosszút esküszik (közben mindenféle egyéb drámák keletkeznek, szintársulati előadás, amely kísértetiesen hasonlít a valóságra: Hamlet király kontra Claudius. Ophelia-szerelem, barátságok megingása, gyilkolászások).

Az ötödik felvonás végére a „főszereplők” halottak: a dán királyfi, anyja Gertrud, Ophelia és bátyja Laertes is, no meg Claudius, a trónbitorló király. A cselvetések a visszajukra fordulnak (a kései krimi-szerzőknek örömére). Fortinbras végül bevonul Helsingörbe. Horatio, Hamlet hű barátja, elmeséli a rémtörténetet Fortinbrasnak, aki megparancsolja, hogy a királyfit méltósággal temessék el.

Varga Tibor nem kisebbre vállalkozott, mint megpróbált Fortinbras szemével és agyával végigtekinteni a helyzeten és a hódolt területen. Mondhatnám azt is, hogy istenkísértésbe fogott. Az eredeti darabhoz felrajzolt egy lehetséges 6. felvonást, ami – az olvasható példány igazolja – tökéletesen önálló és járóképes.

A mű önállóságát igazolja, hogy a konfliktushelyzetet ott keletkezteti, (folytatja), indítja, ahol Shakespeare befejezte. A bűnösök megbűnhődtek és hullott az ártatlanokból is. Új helyzet van. Fortinbras becsülettel temeti Hamletet, békét és nyugalmat ígér, szeretne, de valami folyvást megbicsaklik. A mindig kéznél (udvarunkban) lévő „jóakarók” feltételes módú vádjai (esetlegjei, talánjai, mivanhái) zümmögnek a „parancsnok” körül. Új uralkodó regnál, s mert a nép leválthatatlan, ezért a régi rendben felnövekedettek: alkalmazkodnak. Idomulásuk sokféle. Alázatos-elfogadó, izgató-behízlgő, közönyös-elutasító. Ismerős a terep, nem?

Első olvasatban azonnal érzékelhető, hogy a darabnak nincsen a szokványos értelemben vett „meséje”. Hiányzik a szereplőkből a hétköznapi élethez köthető *konkrét* motiváció, hogy valakik valahonnan valahová, valamilyen kézzelfogható személyes ok és akarat mentén igyekeznek, törekednek, közben akarásukat más-más szándékok keresztezik. Csupán fogalmi szinten érzékelhető az akció-reakció egymásra hatása, de hétköznapi értelemben semmiképpen sem. Személyes motivációik a szokványos értelemben nem jelennek meg, hanem azonnal fogalmi szinten kelnek életre és működnek. Ettől a darab se nem modern, se nem klasszikus, hanem zavarba ejtően nehéz.

Például: a Prológusban a halottsiratók kártyáznak, ami esemény, de nem cselekmény, hanem lényegükből fakadó (oda tartozó) kellék. Az első rendeletben Fortinbras új köpenyét próbálgatja, de ez sem cselekvéstörténet, kauzális mesemondás, mi által érzelmi és értelmi reakciók keletkeznek, hanem éppen fordítva! A sor folytatható, és érvényes az egész műre. A fentiekből következően, ha nincs konkrét cselekménysor, (elsőszintű mesefolyam), akkor mitől válik a darab „tragikus színművé”?

Az elvonatkoztatástól. A szerző szándékosan használ jelképes színpadi eszközöket, mert ez tovább erősíti azt az érzést, hogy itt *nem egy konkrét* hatalomról van szó, hanem *magáról a hatalomról*, amit fogalmi szinten próbál megragadni. Ezmék verekszenek eszmékkel. Így lehetséges csupán, hogy a szereplők szájába olyan mondatok, fogalmak kerülnek, amiket a darab „eredeti eredetijében”, tehát a XIII. században sem, de 1600 körül, a megírás pillanatában sem ismerhetett senki. Nietzsche-től, József Attilától vett citátumok és utalások szerepelnek.

A Fortinbras története, meséje, az egyszemélyi hatalomról szól, amely szándékát tekintve kiegyensúlyozó kíván lenni, de mégsem jöhet létre, mert az „udvartartás” régi és új emberei nyüzsögnek, helyezkednek, tülekednek a „húsosfazék” körül, ami óhatatlanul kalamajkát idéz elő. „A mi előnyünk, hogy eszméinket a körülmények szülik.” E már-már kaotikus egyéni szálak gubanca vezet a „végső ütközethez”, mely előtt a főhős még elmondhatja: „Semmit sem kell megmagyaráznom, ha enyém az a szék is.” Fortinbras kódolt bukása után, az újabb úr, Osrick mondja: „A fontos ügyekkel megvolnánk... *oly sok viszály után* ünnepeljünk végre, töröljük el a múltat”. Ismét. (Egy csepp zanzásított történelem.) A történet elvonatkoztatott lényegét próbálja körüljárni a szerző, stílszerűen rendeletekbe applikálva. Ez amúgy „kép” vagy „jelenet” lenne, de itt a szerző is játszik! „A trónnak nincs erkölce...”, írja, csak rendeletei vannak. Mindenről. A polgárok nyugalmaról, a nyelvhasználatról, a képzelőerőről, miegyebekről. Nincs kibúvó! „Itt élni nem eszme és nem vállalkozás.”

Az író stiláris, nyelvi vonatkozásban egy olyanfajta kommunikációt valósított meg, ami nincs sehol, és mégis van. Nem köthető semmilyen konkrét nyelvi réteghez vagy történelmi korhoz. „Tiszta beszéd”. Tiszta fogalmi készlettel dolgozik, egyetlen ízében sem engedi „lehúzódni” a szöveget valami kétértelműségbe, pongyolaságba, nyelvi szélsőségbe. Nyelvezete azt a szándékot erősíti, hogy a jelképes történet „időtlenne” és „tér-függetlenné” tegye.

Gondolati és stiláris következetessége az írást súlyossá, az embert szomorkássá teszi. Szomorúvá, mert sejthető, hogy Fortinbrast is eltorzítja a hatalom, mely aztán maga alá temeti őt. A hatalom objektiválódik, önjáróvá torzul. Tágabban: a mindannyiunk felett örökdő ilyen-olyan törvények („rendeletek”) alkalmatlanok a haladás fenntartására (feltételezve, hogy van haladás!). Valahol itt belül kellene valaminek változnia, hogy megszakadjon a sorozat: Hamlet - Claudius - a dán királyfi – Fortinbras - Osrick (meg a többiek).

„Sohasem lehetünk olyan jók, amilyenek elképzeljük magunkat.”

Varga Tibor „háromfelvonásos” kötetének második darabja

A MAGA URA

című, „tragikus revü”. (Csak a frissítés kedvéért: a „revü” egy laza szerkezetű, artisztikus előadásmód.) Klasszikus prológos és epilógus a keret, melyet a szerző alkalomhoz illően Aiszkhülosztól „orzott”, miként Prométheusz a tüzet. Zeusz, a főisten „kérlelhetetlen szabadságot” ad a „tolvajnak”, miként odalenn az embereknek. Isteni tolvajunk emberek közé vegyülve egy új világról álmodik, hiába hűti Zeusz: „Mit kezdenének olyanok egy világgal, akik nem ismerik az uralkodás titkait?”

A személyek számbavételénél látjuk, hogy a keretjáték szereplői is átlényegülnek az aktuális konfliktus résztvevőivé. A felsorolásból az is kiderül, hogy a személynevek: beszélő nevek. Akik a Kárpát-medencében szocializálódtak, tudhatják, érezhetik, hogy egy-egy név tartalmi kivonatát hová, milyen fogásra kösse. Ezek fontos igazodási pontok, még akkor is, ha a szerző (gondolom) nem törekedett a konkrét magyarországi megfelelésekre.

A hétköznapi egyeddé lényegült istenek a modern világ tértartományában találják magukat, a városi emberek között, ahol „Nincs derű, se egyetértés, se közös ügy”. Csak felfordulás. Forradalom. Rendszerváltás. Ilyen időről időre előforduló „szent összevisszaságok” közben, felett, mellett szárnyalnak a röpiratok. Varga Tibor 12 röpiratban (jelenetben) próbálta szétszedni, összefoglalni, megragadni, ábrázolni, kifordítani és kigúnyolni mindazt, amit amúgy széplelkű eufemizmussal rendszerváltásnak hívnak.

Mitől szép vagy jó egy rendszerváltás? Attól, hogy a történelem egy új, tiszta lapon íródik (íródhatna) tovább. Mitől csúnya, rossz egy rendszerváltás? Attól, hogy az új lapon a sorokat rovó kéz – sajnos vagy nem -, de a régi. Ez az átmenet a kikerülhetetlen tragédia és a tragédia átmenete... Hova is? Valamilyen jövőbe, ám a régi kézíráshoz szokott csukló miként tud új és újabb íveket rajzolni? És ez nem magyar specialitás, (ám miből is dolgozzon egy szerző, ha nem a meglévő anyagból?), ezt a tangót Spanyolországtól Ukrajnáig már végigtáncolták párszor.

A darab játéktere az utca, vásárcsarnok, árverési csarnok és bírósági váróterem, tehát az átlagpolgár előfordulási helyei.

Szándékosan, hiszen maga *a rendszerváltoztatás, a hatalomváltás* valahol másutt, valami távoli intim térben zajlott. Ami azon kívül van az a többség, aki azt hiszi, hogy a „maga ura”. A folyamatos konfliktus-sorozat az utca emberének zuhogó tézis és antitézis gyűjteménye.

”Mindig felette áll, aki a törvényt hozza, nem számít az erkölcs, csak az erő, a joggal megvédett egyéni érdek.” „...ne a változástól várd, hogy megváltozz, változz meg magad, hogy az életed más legyen.”

„Bosszút akarsz? Szemet szemért? Akkor mi se vagyunk jobbak náluk, ha a sértettség elvakít, hóhérrá változol.” „mindenki gyanús aki mást gondol!”

„Hiába őrizgeted a múltat, aki ma lehetnél, holnap már nem lehetsz, nincsenek örök értékek, nincs helyzet, csak állapot van, ami most helyes, holnap már nem érvényes, nincs sok választásod, vagy elveted, vagy hasonlítasz, de hogy valamennyit megvalósíthass abból, amit elképzeltél, elég ravasznak kell lenned, hogy megtéveszd őket. Szemtől szembe csak veszíthetsz.”

„Haladás, hogy fejlődött a technika, szekér helyett repülővel utazunk. Tény, hogy sok tudás halmozódott fel, ami csak arra jó, hogy elpusztítsa a földet. Ha ez a fejlődés, ám legyen, de nem ugyanaz-e a szerzésvágy, a hatalomvágy, az ölésvágy, az emberek egymáshoz való viszonya, mint kétezer éve?”

„A régi rend, mint a gravitáció, összefogta, összepréselte az embereket, nem voltak ilyen álszentek, képmutatók, mint ebben a szabadversenyben, mely a szabadság nevében szétválasztja őket.”

12 röpiraton keresztül bonyolódik-kuszálódik, csorog le a polgárok közé a váltás erkölcsi és anyagi dilemmája. A fentről vezérelt átalakulás attól is tragikus, hogy senki sem lehet benne ÚJ ember. Mindenki hozza a maga régi (jó vagy rossz) intellektusát, erkölcsét. Nincs, nem létezik az az egyszeri csettintés, amitől bármilyen hatalomváltás tiszta és érintetlen maradhatna. Úgy tűnik, hogy minden átalakulás olyan, mint egy nagytakarítás. A munkálatokkal felvert por egy része távozik, a maradék azonban lassan visszaülepedik.

Az epilógusban Prométheusz, az „előrelátó”, mondhatni csalódott: hiába lopta el a tüzet. Zeusz bölcselkedik: „Az ember nem istentől származik, de hiszi...” Prométheusz: „Ha a béke reménytelenséget szül, ha igazágtalanabb mint a háború, közel a harc.” Zeusz: „Nem éppen, ha teremtünk másféle játszótérket.”

A maga ura című darab stíluskészlete, meseszövéseinek módja hasonló, mint amit a Fortinbras-ban ecseteltem. Csak „kabátlopási ügyek” vannak, de maga az ügy nincs pertraktálva. Egy jól felépített színpadi szerkezetben, egy következetes rendezői elgondolás alapján ebből a darabból egy nagyon sikeres kiállítású, valódi színházi élmény keletkezhet, hisz ne feledjük: minden darab csak a deszkákon nyílik ki igazán!

A könyv harmadik táblaképe:

AZ UTOLSÓ POLGÁR

című tragédia, mely az ezredforduló Magyarországon működik. Névjegyzéke szerint nagyon hétköznapi emberek nevei sorjáznak, akik azonban mindenki mástól abban különböznek, hogy egy politikai váltás utáni győztes párt felkentjei, udvaroncái és vazallusai.

Az utolsó polgár a pártelnök: Kulcsár Antal, a nagy manőverező.

„Rettenetes tagságával” birkózik, akiről sorra-rendre kiderül, hogy erkölcsileg nem forgalomképes emberek. Önzés, hazugság, haszonszerzés szövi át a szervezetet, és az új hatalmat. Kulcsár: „Én betartom a demokrácia játékszabályait.” De csak ő. A ”létért való küzdelemben” a többiek nemcsak Karinthy Frigyes pontos versét, de a mögötte húzódó életmintát, és erkölcsi magatartást is elutasítják. Egy folyamatos züllésnek leszünk tanúi, ahol mindenki mindenkit átvág, korrumpál, mószerol, s teszik mindezt hideg számítással, elsősorban az anyagiakért. Nem számít erkölcs, eszme, tisztesség, barátság, ellenségesség, szerelem és kurvaság, csupán a pénz.

E folyamatos elaljasodásban szükségszerűen – mint az antik drámákban – szaporodnak a hullák és Kulcsár egyre tehetetlenebb a köréje szőtt hálóval szemben. Egyik szereplő (Dúló Márta – no, ez is egy név!) mondja: „A szabadság csak akkor ér el, ha megszabadulsz a saját láncaidtól...” – persze ennek semmi köze a marxista frazeológiához. „... egyszerűbb annak, akinek nincs mit veszíteni...” Egy *lényegében* gátlástalan ember, valóban nem veszítheti el erkölcsiségét, lévén, hogy sosem is létezett.

Amikor már körbeér a „nyál”, az utolsó polgár végső reményét sóhajtja: „Bízom az emberek igazságérzetében.” Ellentétele: „Komoly politikus nem hagyatkozik a népre.” Aztán a kettős gyilkosság. Halál és a lapok cinikus újraosztása: „Néha nem árt emlékeztetni a vezetőket, hogy az ő bőrükre is megy a játék.” A gyilkos jutalma pedig: „Kemény büntetést kapsz, életfogytig velünk kell élned.” József Attilát idézve: „önmagával kötve, mint a kéve”, már születése pillanatában elkoszolódott a készülő új rend bölcsője.

VÉGEZETÜL: egy triptichonról, egy három részre tagolt könyvről próbáltam benyomásaimat elmondani, aminek azonban nincs központi táblaképe, amelyre a másik kettő ráhajtható. Egyenlő nagyságú és súlyú darabok, amik egymást emelik, kiegészítik. Mindhárom elmélkedés a hatalom (erkölcséről) és a tömegek erkölcsi viszonyáról, azok tartalmáról (szembeállításáról és egymásba simulásáról) szól, más-más megközelítésben.

A három szomorújátékban elhulló hősök és a darabok lezárása felülírja az olvasókban (és a leendő nézőkben) az iskolás optimizmust. És ennek nem örülök! Egy szerzői gondolkodásmódot értelmetlen bírálni, de az általa teremtett világgal lehet vitázni. Ha van hozzá készletünk! Ám **Varga Tibor: Tragédia-variációk** című következetes könyve le- és körbezárja a teret és a menekülő utcákat. A háromszori tér- és idő-megközelítésekből összeállítható végkövetkeztetés *kínosan tragikus*. Törvénytelenység, erkölcstelenség, jó szándékú cselekvések hiábavalósága, az emberi haladásba vetett hit viszonylagossá tétele látszik és bizonyítódik. Ám ha a szerző személyisége valóban e mag köré épült volna: könyvét nem ajánlhatnám jóindulatú figyelmükbe!

(A kötet iránt felcsigázott sokadalom keskeny érdeklődését e lap szerkesztője örömmel közvetíti a szerző felé!)

Cegléd József Kázmér

KARAFFA GYULA

muharországban

a szív az csak egy húscafát
a szájjár mellé agylakat
jár a posta jár a lap
harang áll kereszt alatt
minden változik szakadatlan
nincs semmi új a holnapokban
ezért a ma is olyan unalmas
mint egy halom rozsdás ócskavas

a zűr az csak egy állapot
anarchiás államot
szeretnék de rám hagyott
mindenféle kacatot
apám s anyám akaratlan
és eltűntek mellőlem a habokban
oda mentek ahova én is vágyok
mégis maradni kényszerít száz ok

a lét az csak egy álmodás
százan álmodjuk mégis más
a vágy a szándék az akarat
és rács mögé zár százakat
hogymenni kell cipőkopásig
a következő unalmas állomásig
és válasz sincs ha rákérdesz
miért van ez így emberek

a szó az csak mi gyermeteg
lelkeink felett lebeg
mikor tenni kéne illene
nincs egy bátor senkise
csak mint a nyulak lapulunk
mert semmiből se tanulunk
rászolgáltunk hát nincs mese
a mese után a semmire

a valami az mi soha sincs
a matéria balga kincs
a fecske is ha elrepül
a fészke teljesen kiürül
nyomában csak egy elveszett
apró pihetoll lebeg
a repülés lenne a gazdagság
de repülni is olyan butaság

muharországban

a szív az csak egy húscafát
a zűr az csak egy állapot
a lét az csak egy állomás
a szó az csak mi gyermeteg
a valami az mi soha sincs

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

HÁZI MÚZEUM – VIDÉKEN

Pásztói néninek a szeme is megnedvesedett az izgalomtól, amikor befejezte a rendcsinálást. Jöhet a zsúri, jöhetnek az újságírók – de ami a legfőbb, jöhetnek majd a látogatók!

–Ó, Szűzanyám, ha sikerülne!... – fohászkodott.

Hosszú élete dédelgetett álma látszott beteljesülni a mai napon: ha minden sikerül, a kis házi múzeumát végre hivatalosan is elismerik, a megyei Idegenforgalmi Hivatal már a programajánlatába is felvette. A mostani helyszíni szemle remélhetően csak üres formáság lesz, hiszen ezerszer is végignézték magán-gyűjteményét a szakemberek és nem győzték dicsérni az elrendezést, a hozzáértő, gondos válogatást, s azt az áldozatkészséget, amivel csekélyke nyugdíjából, de annál több lótasfutással, utazgatással, ügyes csereberékkel létrehozta a környék – sőt az sem túlzás, hogy az egész megye – legjelentősebb magán-falumúzeumát.

Dél lett, mire megérkeztek a várva várt vendégek: Ilike, a megyei múzeumtól – ő sokszor megfordult özvegy Pásztóinénál, nagyon megszerette az öregasszonyt –, a férfi ismeretlen volt, dr. Báder Vilmosként mutatkozott be és Budapestről jött. Vézna, görbe hátú, szemüveges – afféle tuskés, merev irodakukacnak látszott.

– Ebédljenek meg előtte, nem szalad el semmi, a gyűjtemény megvár bennünket – kínálta őket jó szívvel Pásztói néni – Olyan tyúkhúslevest, amelyet én főzök, úgyse esznek sehol a világon.

– Köszönjük, inkább utána... – háritotta el a meghívást mogorván dr. Báder. – Essünk túl a formáságokon, első a kötelesség – és savószinű szemeit kíváncsian jártatta körbe. – Hol van a gyűjtemény?

Pásztói néni mosolyogva, büszkén mutatta: – Már a közepén állnak, kedveskéim. Ami ebben a házban található, az mind, a legkisebb darabig eredeti, muzeális érték, beleértve a konyhafelszerelést, a terítőt, a tányérokat, mindent. Ezt a szép, múlt századi öntöttvas csikósparheltet is megnézhetik. Nemigen használom, de ilyen kedves vendégek tiszteletére ma begyűjtöttem, azon főztem meg az ünnepi ebédet. Na, üljenek már le – s a művészien faragott széket és a lócat meglegyintgette a portörölő ruhával, ahogy illik.

– Nem ebédre jöttünk, drága Ica néni – szabadkozott Ilike –, a világért sem akarunk gondot okozni. Felvesszük a jegyzőkönyvet, s már itt sem vagyunk. Így van, kolléga úr?

– Az attól függ... – dörmögött az orra alatt Báder mogorván. – Majd elvállik.

– Jó, ahogy gondolják, ehetünk utána is – szontyolodott el Pásztói néni. – Tessék, mutatom az utat. Először talán nézzék meg azt a szobát, ami a mi kis falunknak állít emléket. Erre vagyok a legbüszkébb. Igazi, hamisítatlan palóc *tisztaszoba*, nincs olyan család, amelyik ne járult volna hozzá egy-két darabbal. Látják ezt a szépséges sublótót? Első világháború előtti! Aki csinálta, még ma is él, lassan betölti a századik évét.

– Akkor ez nem régi, nem való múzeumba – legyintett Báder.

– Miért? – csodálkozott Pásztói néni. – A vén Rácز Samu meg az ősei voltak nálunk az egyetlen asztalos família, ugyanilyen van minden családnak, amióta az eszünket tudjuk, olyan ez a falunak, mint egy jelkép. Asztalosok a Ráczok Mátyás király uralkodásától. Bizony még a királynak is dolgozott az első Rácз. Mifelénk ez volt a módi, most sem talál itt másfajta még mutatóba se.

– Na és a tulipános láda? Ez nem szobaberendezési tárgy. Mit keres itt? Azt nem a tisztaszobában kell tartani, hanem az... izében... mit tudom én... a kamrában vagy a padláson.

– Látom, tréfás kedvében van a doktor úr. Le akar vizsgáztatni? Mégiscsak mi tudjuk legjobban, mi volt nálunk a szokás. Bizony, úgy volt az, hogy amikor a lány férjhez ment, vitte magával a tulipánosládáját, tele otthon szőtt lepedőkkel, fehérneművel, meg ami kell, aztán annak ott a helye örökké az ágy előtt. Minél nagyobb, minél cifrább, annál tisztesebb a rangja. De úgy ám! – bólogatott Pásztóiné mély meggyőződéssel.

– Ezt tanúsíthatom – szólt közbe Ilike. – Magam is a környéken születtem, s még az én anyukám is ilyen ládával ment a...

– Kérem, kolléganő!... – szakította félbe fagyosan dr. Báder. – Volna szíves nem befolyásolni? Tudom a dolgomat. Inkább nézzük meg a másik helyiséget. Itt nincs semmi. Csupán a szokásos...

A nagyobbik szobában Báder szeme mohón kikerekedett. Ez sokkal zsúfoltabb volt, mint az előző, és a tárgyak is kevésbé voltak rendszerezve. A falakon megsárgult, régi fényképek, hímzett “házi áldások” kézzel faragott keretekben; régi lámpák, vasalók, használati eszközök tömkelege sorakozott a festett bútorokra rakva, a falon felaggatva hímzések, a sarokban életnagyságú bábuk álltak, a falucska káprázatosan gazdag népviseletébe öltöztetve. Meghökkenően sok holmi volt itt felhalmozva – Báder csak bámult, mint róka a baromfiudvarban.

– Mennyi érték! – sóhajtotta meghatódva Ilike. – Sose értettem, hogy volt képes mindezt összegyűjteni, Ica néni.

– Nem volt könnyű, aranyoskám, ilyen vénen, betegesen! – emelte szeméhez a zsebkendőjét Pásztóiné. – De megérte, boldog vagyok.

– Hát igen, akad egy-két tűrhető darab, kétségtelen – fanyalgott a fővárosi vendég. – Persze szelektálni kell és kidobálni, ami fölösleges kacat, értéktelen szemét. Ahogy elnézem, egy sarokban elfér a maradék.

– De Báder úr! – lépett közelebb felháborodva Ilike. – Ezt nem mondhatja komolyan! Nem is nézett még szét rendesen. Egy élet munkája...

– A tisztelt ifjú kollegina elfogult, de megértem, elvégre ez a szűkebb hazája, ráadásul ismerősök. Egyetlen lehetőséget látok: a néni ajánlja fel nekünk az anyagot, mi kiválogatjuk, amit érdemes, a többit meg... mindegy! Természetesen arról szó sem lehet, hogy múzeumná nyilvánítsuk. Látogatást szervezni, különösen belépő díj ellenében szigorúan tilos, különben elkoboztatom az anyagot. Esetleg lenne egy mentőötletem...

– Istenem! – tért vissza a remény Pásztói néniébe. – És mi volna az?

Dr. Báder Vilmos egyszeriben rendkívül barátságossá vált.

– Megveszem a teljes gyűjteményt, kedves Pásztóiné asszony, így ahogy van. Adok érte, mondjuk... adok érte... negy... ötvenezer forintot.

– De nagylelkű lett hirtelen! – lépett hátra hőkken az öregasszony. – Képes volna ennyivel kifizetni?

– Miért ne? Segíteni akarok magán – készségeskedett Báder és a táskájából elővett egy előre elkészített adásvételi szerződést. – Tessék, itt írja alá, máris megkapja a pénzt. Az elszállításról én gondoskodom.

A két nő összenézett. Ilike a fejét rázta, mire Pásztói néni elővett a zsebéből egy lezárt borítékot és Báder orra alá dugta.

– Jól nézze meg, ép a ragasztás. Én se tudom, mi áll benne. De Ilike, amikor meghallotta, hogy magát küldik ki, gyanút fogott és azt mondta nekem tegnap: hajlandó előre borítékolni, mivel fog kirukkolni, ha körülnéz nálam. Akkor hát lássuk!

– feltépte a borítékot és hangosan olvasni kezdte:

– *“Vigyázzon, Ica néni, Báder, ahogy ismerem, le fogja szólni a gyűjteményét, aztán felajánlja, hogy megvásárolja az egészet.”* – és pontosan ez történt. És én úgy bíztam... – fakadt sírva. – Szóval ilyenek maguk ott Pesten? Pedig hogy vártam ezt a napot! Tudja mit, ott egye meg a fene, ahol van, inkább sose legyen múzeumom, de a magukfélének akkor sem adnám oda, ingyen se. Nem én! Inkább felgyújtom házastól.

Báder dühtől fuldokolva fordult az elégedetten mosolygó Ilikéhez, de még sikerült időben visszafognia magát. Cinikus képpel vállat vont és felkapta a táskáját.

Amikor megszólalt, ajkát biggyesztve csak annyit mondott:

– Ha nem, hát nem. Maga tudja. Azért azt a híres tyúkhúslevesét, remélem, nem sajnálja tőlünk?

LAPUNK KÉPEIRŐL

A diósjenei katolikus templomban felavatták Dovák B. József művész-rajztanár (nem mellékesen hétgyermekes apuka) tűzzománc stációit, ezzel egyidőben megjelent a stációk képeivel és az alkotó gondolataival egy szép kis könyvecske is Győry Csaba plébános előszavával. A kötet megjelenését támogatta a Diósjenői Római Katolikus Egyházközség és a Diósjenői Rózsafüzér Társaság. A kötetben Girasek Károly által készített fotók szerepelnek, a kötet szerkesztője Végh József. A stációk famunkáját Szarvas Pál asztalosmester készítette el.

Gratulálok a szép stációképekhez Dovák B. Józsefnek, és Isten áldását kérem további munkájára.

A Szerk.

Dovák B. József

Dovák B. József
Stációképek

FELHÍVÁS

Hatodszor is szárnyat bont a Pegasus

**Szardokpüspökiben az Anna-ligeti Ifjúsági táborban
szeptember utolsó hétvégéjén, azaz**

2010. szept. 24-25-26-án.

**A kortárs költők, írók és irodalom kedvelők találkozójára
várunk szeretettel !**

Kontra Marika Szóta

06 20 918 50 70

szvitaster@gmail.com

Csapó Lajos

06 20 80 60 40 9

csapolajos@gmail.com

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Ács Sándor (Nagyenyed, 1913-2005, Budapest) író,
köztisztviselő

Bozsoky Erika (1967) Kemence, költő

Cegléd József Kázmér (Bácsalmás, 1954)
Nagyoroszi, író

Csapó Lajos (Makád, 1947) Szigethalom, költő,
festőművész

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Kontra Marika Szvita (Pásztó, 1964) Pásztó, költő,
művelődésszervező

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író, előadó

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

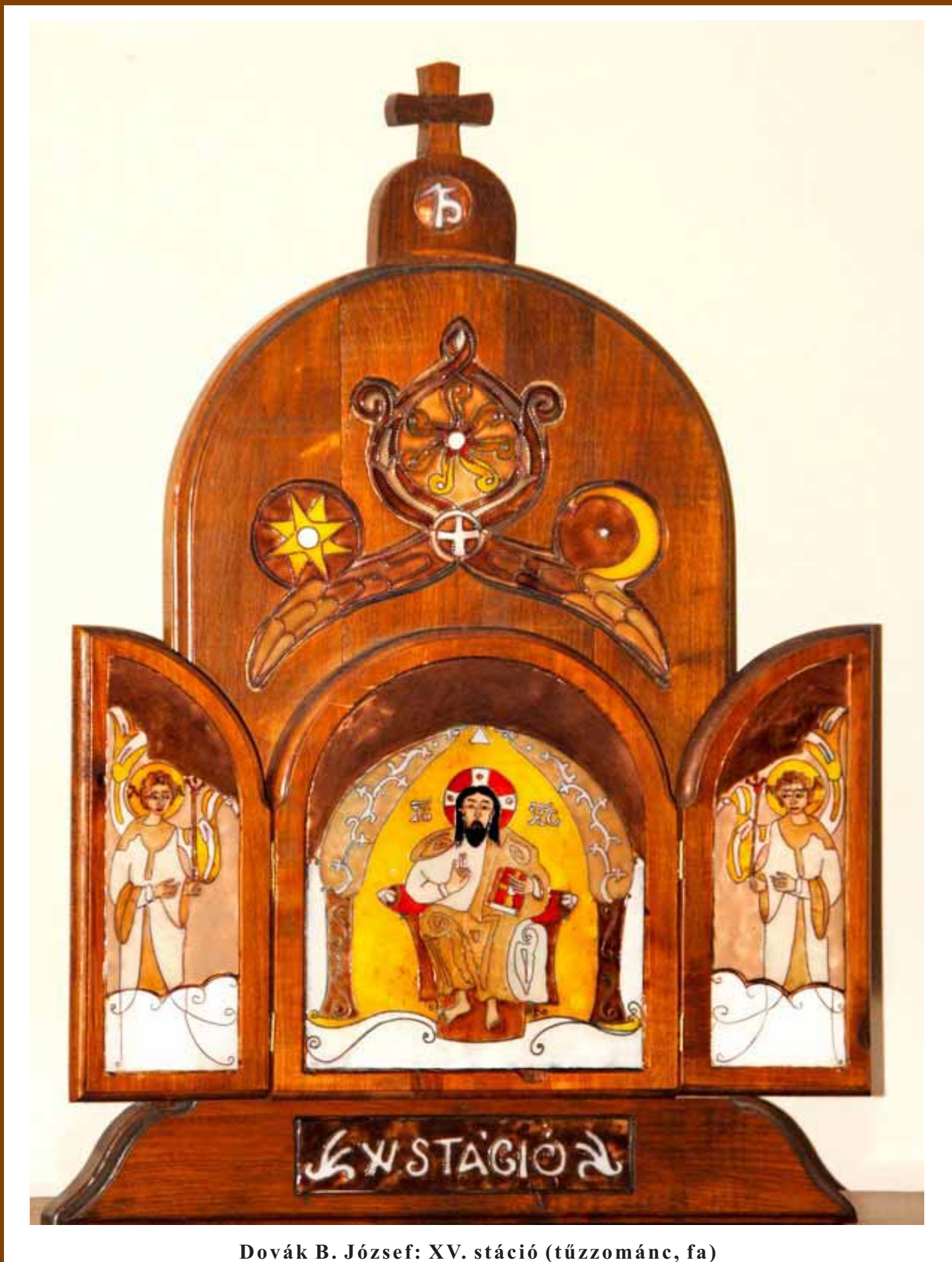
hgev@freemail.hu

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi
Helikonban megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való felhasználásához az
érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

Dovák B. József: XV. stáció (tüzzománc, fa)